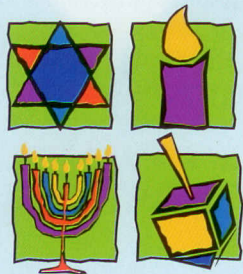
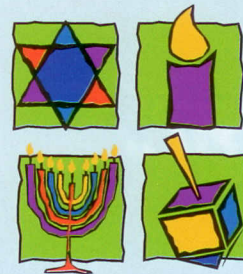

Hatikva

Ročník třetí התאחדות היהדות הליבראלית בצ'כיה leden/únor 2003 Švat/Adar 5763

**ZPRAVODAJ
ŽIDOVSKÉ LIBERÁLNÍ UNIE
V ČESKÉ REPUBLICCE**

**Pavel DIAS
„Z hlubin paměti“**

Vážení a milí přátelé

Opět se setkáváme a opět se pokusíme přinést Vám zprávy a informace ze života Židovské liberální unie, ze života liberální komunity nejen v Praze, ale i v celé české republice. Setkáváme se v malinko obměněné sestavě redakční rady, a tak jsem si řekl, že vždy několika slovy uvedu číslo HATIKVY, které držíte v ruce. Sešli jsme se počátkem ledna tohoto občanského roku a ještě jsme netušili, že zpoždění bude způsobeno aktuální situací. Rada článků v tomto čísle reaguje, popisuje a ukazuje postoje členů ŽLU a jiných židovských komunit, našich přátel, novin, k ostudné provokaci, která se měla konat v podvečer, na konci šabatu 11. ledna 2003. Nikoliv voňavé květiny, jejichž vůně nám připomíná vůni a krásu šabatu, tak abychom na něj nezapomněli a těšili se na příští den sváteční, ale vůně kapající smůly pochodní, pach a zatuchlina minulosti, měla zakončit sváteční den. Nestalo se tak, jistě i zásluhou těch, kteří postavili hráz ze svých těl, jiní hráz ze svých slov. Nestalo se, můžeme soudit a dohadovat se proč, jistě i statečností a odvahou všech těch, kteří byli na místě, kteří se slovem postavili a nebáli se

Reakce, ohlasy, fotografie a dopisy, články z tisku jsou velkou částí tohoto čísla zpravodaje HATIKVA. Nelze zapomenout, nelze dopustit opakování prožitého, nelze čekat. Předseda ing. Fendrych použil v minulém čísle v úvodníku, kde komentoval slova pana Richtera o smířlivosti a pasivním čekání talmudisty z románu I. B. Singera větu: „Už nikdy jako ovce!“ Nyní se ukázala jako aktuální.

Arnošt Lustig v jednom rozhovoru říká: „Krutost je jedna z našich vlastností, se kterou ještě neumíme zacházet, ještě jsme ji nezkontrolovali. Ale dá se ukrotit - je tu naděje. Dvacáté století bylo peklo. Poučíme-li se z pekla, nebudeme ještě v ráji, ale nemusíme se do pekla vracet. Stíny Osvětlení stále prostupují Evropou, svět. Je to fantom, který prochází zdmi, lehá si s námi na lůžko, provází nás jako stín. Není to za námi, je to v nás, je to s námi. Musíme si dávat pozor!“

Fotografie na obálce z pozvánky na výstavu Pavla Diase, kterou jsme anoncovali v minulém čísle by měla být jednou stranou řeky našeho života, postava nese svíčku, světlo, fotografie uvnitř listu z demonstrace neonacistů je také plná světla v rukou. Zatímco na jedné straně světlo v rukou přináší naději, odhání tmu, světla v rukou zakuklenců přinášejí vzpomínky na peklo. Musíme si dávat pozor, nesmíme dovolit, abychom se do pekla vraceli a vrátili. Most přes řeku života musí být plný světla naděje.

Jinak najdete v čísle opět všeho chuť: zprávy, pozvánky, fotografie z akcí které byly, něco k poučení.

Takže dosti slov a čtete. A také prosím pište, každý pište o svých zkušenostech, o tom co se kolem Vás děje, fotografujte, pište. Vždyť HATIKVA je náš zpravodaj, náš časopis o nás.

MUDr. Bohumil Skála, Ph.D.
šéfredaktor
e-mail: skalab@svl.cz

K čemu je náboženství

Benjamin Kuras

Náboženství má účel buď zušlechťující nebo žádný. Když účel neplní, přestává být náboženstvím a stává se modlářským kultem, smysluprázdným dogmatem, mocenskou strukturou, akademickou teorií, muzeálním artefaktem, nebo archeologickou vykopávkou. Než se něčím takovým stane, ocitne se nejprve v krizi, která mu skýtá poslední možnost se tím nestát. Krize vzniká pokaždé, když přirozený tok událostí začne rozleptávat statickou konstrukci světa postavenou na zaručeně pravdivých poznacích minula. Projevuje se obvykle ostrým střetem skepse s bigotností. Jak dlouho krize potrvá, či jak hluboká a bolestivá bude a jak dopadne, závisí na tom, jak hbitě - či zda vůbec - se obnoví vědomí původního účelu. Což v případě náboženství znamená návrat k účelu zušlechťování.

Zušlechťování probíhá ve dvou proudech. Pěstuje jednak ušlechtilost, jednak šlechtetnost. Ušlechtilost je vědomí vlastní důstojnosti, šlechtetnost je vědomí důstojnosti druhých. Ušlechtilost se projevuje sebevědomím, šlechtetnost pokorou. Sebevědomí a pokora nejsou protiklady, nýbrž spojitě nádoby udržované v rovnováze důstojností. Jestliže se důstojnost vytratí, sebevědomí se promění v nabubřelost a pokora v patolízalství. Všechna arogance a všechna podlézavost jsou důsledkem popření či nevědomí lidské důstojnosti.

Bez ušlechtilých a šlechtetných jednotlivců se těžko tvoří spravedlivá společnost. K vytváření spravedlivé společnosti jsou nutné tyto předpoklady:

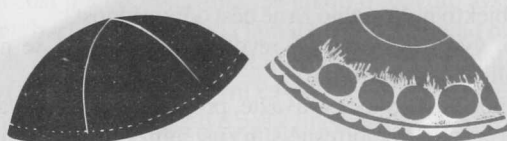

1. Schopnost rozeznávat mezi dobrem a zlem.
2. Víra, že dobro je odměňováno dobrem a zlo trestáno zlem.
3. Radost z konání dobra.
4. Strach a zlé svědomí z konání zla.
5. Zákony, které dobro odměňují dobrem a zlo trestají zlem.
6. Platnost těchto zákonů pro všechny bez rozdílu.
7. Instituce, které tyto zákony vykonávají tak, aby potvrzovaly a obnovovaly víru, že dobro je odměňováno dobrem a zlo trestáno zlem.

Za těchto předpokladů náboženství může být jedním z možných zdrojů spravedlivé společnosti. Druhým zdrojem může být sekulární humanistická demokracie založená na konsensu svých členů, kteří i bez náboženství vyznávají všechny výše uvedené předpoklady. K obojímu je ale zapotřebí vědomí všeobecné lidské důstojnosti. Nejznámějším příkladem sekulární spravedlnosti založené na lidské důstojnosti je americká ústava.

Důstojnost - a z ní odvozená ušlechtilost a šlechtnost, tedy i sebevědomí a pokora - pramení z přesvědčení, že všichni lidé jsou tvory téže tvůrčí vsudypřítomné životadárné energie. Což je jeden ze základních pilířů monoteistické víry. Je to naneštěstí jeden z těch, na které náboženství nejvíc zapomíná a proto se opakovaně ocitá v nedůstojných krizích. Druhým z pilířů, na které zapomíná, je vědomí, že ač důstojnost je člověku přirozeným dědictvím, není to vlastnost statická, nýbrž kinetická, která je v neustálém proudění a která se vyvíjí, posiluje a vytřibuje překonáváním překážek a výzev, řešením konfliktů a konfrontací. A naopak krní, kdykoli se jim vyhýbá. Navíc, i kdybychom důstojnost měli dokonale teoreticky vyjasněnou, ne vždy a za každých okolností ji dokážeme prakticky použít. Jako by nám občas přestala být k dispozici, odmítla poslušnost. Takže i ti nejdůstojnější se ocitají v situacích, kdy jednájí nedůstojně, třeba i proti svým zásadám a ke svému zděšení. Pokora je mimo jiné i vědomí, že právě to se nám každému může kdykoli a bez varování stát.

Ale to už je toho sakra hodně k mudrování.

Financování ŽLU

Jak možná všichni víte, ŽLU dokázala hradit všechny svoje základní výdaje v uplynulých třech letech z velké části díky občasným příspěvkům od Finchley Reform Synagogue. Byly to vždy příspěvky darované soukromě od členů FRS, kteří se buď občas složili po deseti či dvaceti librách, nebo jednotlivci, kteří dali víc. Na jednu výzvu ŽLU o pomoc v době, kdy nebylo na zaplacení nájmu, jeden člen okamžitě poslal 400 liber. Členové FRS také na svoje osobní útraty jezdí do Prahy a pomáhají ŽLU řídit bohoslužby. Kdo nás kdy ve Finchley navštívil, si nemohl stěžovat na nedostatek pohostinnosti.

Moc vás všechny prosím, abyste na to nespolehali jako na samozřejmost. Životní náklady ve srovnání s příjmy se v Británii prudce zvyšují a některé kongregace taktak že utáhnou vlastní výdaje. Následkem zvyšování daní a základních životních nákladů jako bydlení a doprava se scvrkává reálný čistý příjem jednotlivců. Zazobaných Židů, kteří by nevěděli co s penězi, rychle ubývá. Pokaždé, když vám někdo z Finchley pošle deset liber, odříká si tím večeri, kino, knihu, nebo košílí dětem.

Většina kongregací je nucena zvyšovat členské příspěvky. U londýnských kongregací je povinný roční členský příspěvek okolo 350 liber. To je něco přes 1% procento hrubého londýnského příjmového průměru před zdaněním. Při tom je tradicí, že každý, kdo si to může dovolit, dává o něco víc, někteří o hodně víc. Protože málokterý Žid chce před druhým Židem vypadat jako šnórák, přispívají trochou víc skoro všichni. Každá členská kongregace WUPJ odevzdává určitou částku na řízení evropského centra WUPJ. To má na starosti všechny evropské reformní a liberální kongregace a má ve svém rozpočtu i příspěvky na pomoc evropským reformním kongregacím, které nejsou soběstačné. Těch je hezká řádka.

Na Česko je rozpočet tak nízký, že vystačí taktak na uhrazení rabínských návštěv zhruba pětkrát za rok. Na uhrazení samotných výdajů českých kongregací. V povědomí britských Židů prostě Česko už nepatří mezi ty chudé, jako Ukrajina, Pobaltí, Rumunsko, Bulharsko. Českým Židům by to mělo lichotit.

Což mě vede k závěru, že záleží-li vám na přežití sotva probuzeného českého liberálního židovství, budete si muset s hrdostí sebevědomých Židů pomoci sami. Rozhodně si nepomůžete neplacením příspěvků vůbec (jak už je zase, jako každý rok, vidět z účetnictví ŽLU), a pomůžete si jen málo placením příspěvků malých, jestliže si můžete dovolit platit větší. Je-li 1% z průměrného příjmu standardem v soběstačných kongregacích v Západní Evropě, proč by to nešlo i v Česku? Je-li průměrný plat 15.000 měsíčně, o kolik větší zátěží by pro výdělečně činného Čecha byla i třeba jen tisícovka ročně, než je 350 liber pro Brita? Kolik z těch dnes už hodně vydělávajících by si mohlo dovolit přispět ještě víc?

O kolik většího sebevědomí by to ŽLU dodalo, kdyby si mohla dovolit přestat šnórovat?

Benjamin Kuras

IMRE KERTÉSZ: HEURÉKA

- Projev pronesený v Stockholmu před převzetím Nobelovy ceny -

Jsem vám především povinován přiznáním. Přiznáním možná zvláštním, leč upřímným. Od chvíle, kdy jsem vstoupil na palubu letadla, abych zde v Stockholmu převzal letošní Nobelovu cenu za literaturu, cítím v zádech nepřetržitě upřený pohled nezúčastněného pozorovatele; a v tomto slavnostním okamžiku, jenž mě najednou staví do středu všeobecné pozornosti, se spíše ztotožňuji s tím chladným pozorovatelem, než s oním znenadání prý po celém světě čteným spisovatelem. A mohu jen doufat, že řeč, kterou mi bude nyní dovoleno pronést při této pro mě tak vyjimečné příležitosti, mi pomůže nakonec tuto podvojnost, tyto dvě ve mně teď žijící osoby sjednotit.

Zatím ani já sám nechápu dosti jasně ten zatím neřešitelný rozpor, který cítím mezi tímto vysokým vyznamenáním a svým dílem, tedy svým životem. Žil jsem patrně příliš dlouho v podmínkách diktatur, v nepřátelském a beznadějně cizím duchovním prostředí, než abych měl možnost získat jakékoli literární sebevědomí: lámat si s tím hlavu bylo pro mě zhola zbytečné. Přičemž mi ze všech stran dávali najevo, že to, o čem přemýšlím, takzvané „téma“, jež mě zaměstnává, není aktuální ani atraktivní. Považoval jsem tudíž psaní i proto - a taky podle svého apriorního přesvědčení - odjakživa za svou co nejpřísněji soukromou záležitost.

Soukromá záležitost samozřejmě nevylučuje vážnost, třebaže takováto vážnost ve světě, v němž byla brána vážně výhradně lež, se jevila jako poněkud směšná. Filozofický axiom se zde rovnal tvrzení, že svět je nezávisle na nás existující objektivní skutečností. Zatímco já jsem jednoho krásného jarního dne roku 1955 znenadání dospěl k názoru, že existuje toliko jediná skutečnost a tou skutečností jsem já sám, můj život, tento křehký a na dobu neurčitou mi propůjčený dar, který vyvlastnily, znarodnily, určily a zpečetily cizí a neznámé síly, a který si musím vzít zpět od takzvané historie, tohoto příšerného Molocha, protože patří výhradně mně a jako s takovým s ním musím zacházet.

To mě ovšem postavilo zásadně proti všemu, co kolem mě bylo i když ne objektivní, zato však nezpochybnitelnou skutečností. Mluvím o komunistickém Maďarsku, o „budovaném a do krásy rozkvétajícím“ Maďarsku. Je-li svět na nás nezávisle existující objektivní skutečností, pak ani lidská osobnost není dokonce ani pro ni samotnou ničím jiným, než objektem, a její životní příběh nesouvislou sérií historických náhod; tomuto příběhu se sice může podívat, sama však s ním nemá společného vůbec nic. Složit jej v souvislý celek nestojí za to, protože se v něm mohou vyskytovat momenty, které jsou mnohem objektivnější, než aby její subjektivní Já mohlo za ně nést odpovědnost.

O rok později, v roce 1956, vypukla maďarská revoluce. Naše země se na jediný okamžik stala subjektivní. Sovětské tanky však záhy znovu nastolily její objektivitu.

Kdyby se zdálo, že mluvím poněkud ironicky, uvažte, prosím, čím se ve dvacátém století stal jazyk, čím se stala slova. Považuji za pravděpodobné, že prvním a nejotřesnějším zjištěním spisovatelů naší doby je, že jazyk, tak jak jsme jej zdědili co odkaz kultury z časů před naším letopočtem, je prostě nezpůsobilý evokovat skutečné procesy a kdysi jednoznačné pojmy. Pomyslete na Kafku, pomyslete na Orwella, v jejichž rukou se starý jazyk jednoduše rozpouští jakoby jej ponořili do ohně, aby pak ukázali jeho popel, v němž se zjevují nové a dosud neznámé obrazce.

Chci se však vrátit ke své přísně soukromé záležitosti, ku psaní. Je zde několik otázek, které si člověk, v mé situaci, ani nepoloží. Jean-Paul Sartre například věnuje celou knížičku otázce: „Pro koho píšeme?“ Zajímavá otázka, může však být i nebezpečná, a já jsem každopádně vděčen osudu, že jsem o ní nikdy nemusel uvažovat. Podívejme se tedy, v čem spočívá ono nebezpečí. Když si například zvolíme společenskou třídu, kterou bychom chtěli nejen potěšit a nadchnout, ale i ovlivnit, pak se především zevrubně podíváme na svůj styl, zda je vhodným nástrojem pro dosažení takového účinku. Spisovatele se záhy zmocňují pochybnosti: zlé na tom je, že bude pozorovat a zpytovat především sám sebe. A odkud by vlastně mohl vědět, co si jeho publikum přeje, co se mu líbí? Koneckonců se nemůže zeptat každého jednotlivce. Bylo by to ostatně zbytečné. Vycházet může jedině z toho, jak si *on sám* představuje dotyčné publikum, jaké nároky mu *on sám* přisuzuje, co by na *něho samého* působilo takovým dojmem, jaký by *on sám* chtěl docílit u svého publika. Pro koho tedy spisovatel píše? Odpověď je nasnadě: sám pro sebe.

Já mohu aspoň říct, že jsem k této odpovědi dospěl bez jakýchkoli oklik. Pravda, měl jsem to snazší: publikum jsem neměl a ani jsem nechtěl nikoho ovlivňovat. Nezačal jsem psát účelově a to co jsem napsal, nemělo adresáta. Mělo-li mé psaní nějaký formulovatelný cíl, pak to byla formální a jazyková věrnost danému předmětu, nic jiného. Ujasnit si to bylo důležité ve směšném avšak smutném období státně řízené a takzvané angažované literatury.

Těžší by už pro mě byla odpověď na právem a nikoli zcela bez pochybností položenou otázku: *proč* píšeme? Měl jsem štěstí i v tomto ohledu, protože vůbec nepřicházelo v úvahu, že bych měl možnost výběru. Tuto událost jsem ostatně věrně popsal ve svém románu *Fiasko*. Stál jsem na liduprázdné chodbě jisté administrativní budovy a událo se všehovšudy to, že jsem z protínající chodby zaslechl dunivé kroky. Zmocnilo se mě jakési zvláštní vzrušení, protože ty kroky se ke mně blížily a třebaže to dunění pocházelo jen od jediného neviditelného člověka, náhle se mi zazdalo, že slyším kroky statisíců. Jakoby se blížilo burácení mohutného průvodu a já jsem znenadání pochopil přitažlivou sílu takového průvodu, takových kroků. Tady, na této chodbě jsem v mžiku pochopil fenomén opojení z oddání se davu, opilou rozkoš z vmíšení se do zástupů, to, co Nietzsche třebaže v jiné souvislosti, nicméně trefně nazývá dionýsijským zážitkem. Jako by mě nějaká téměř fyzická síla tlačila a táhla do řady; cítil jsem, že se musím opřít o zeď a pevně se k ní přimknout, abych tomuto pokušení dokázal odolat.

Vyprávím o tomto intenzivním okamžiku tak, jak jsem jej prožil; jakoby jeho zdroj, odkud vytryskl jako zjevení, byl kdesi mimo mě a nikoli ve mně. Každý umělec zná takovéto chvíle. Kdysi se jim říkalo nenadálá inspirace. To však, co jsem prožil já, bych neřadil mezi zážitky uměleckého charakteru. Spíš bych to nazval existenciálním prozřením. Nevložilo mi do ruky moji tvorbu, jejíž nástroje jsem pak musel hledat ještě dlouho, nýbrž můj život, který jsem už málem ztrácel. Byl

o samotě, o těžším životě, o tom, o čem jsem před chvílí mluvil: vytrhnout se z obluzujícího pochodu; z historie, jež člověka zbavuje vlastní osobnosti i vlastního osudu. Zděšen jsem si uvědomil, že pouhých deset let po návratu z nacistických koncentráků a takřkajíc jednou nohou stále ještě v příšerné fascinaci stalinským terorem, ve mně z toho všeho zbývá už jen pouhý zmatený dojem a pár nezapných anekdot. Jako by se to všechno ani nestalo mně, jak se říká.

Je jasné, že podobné okamžiky náhlého zjevení mívají dlouhou prehistorii, kterou by Sigmund Freud odvozoval z potlačování jakéhosi traumatického zážitku. Kdo ví, zda by neměl pravdu. Ježto i já jsem spíš racionálního založení a jakýkoli mysticismus či exaltace jsou mi cizí, mluvím-li o zjevení, pak musím mít zřejmě na mysli přece jen jakousi realitu, oděnou do podoby nadpřirozena; náhlé, řekněme bleskové uchopení ve mně zrající myšlenky, cosi, co vyjadřuje starořecké zvolání „heuréka!“ „Mám to!“... Ale co jsem měl?

Kdysi jsem řekl, že takzvaný socialismus pro mě znamenal totéž, co pro Marcela Prousta znamenala do čaje vnořená oplatka Madeleine, která v něm náhle vzkřísila chuť ztraceného času. Po rozdrčení naší revoluce z roku 1956 jsem se především z jazykových příčin rozhodl zůstat v Maďarsku. Tentokrát jsem tudíž mohl už nikoli jako dítě, nýbrž v dospělém věku sledovat, jak funguje diktatura. Viděl jsem jak dokáží přimět národ k popření jeho ideálů, viděl jsem počáteční opatrná gesta přizpůsobování, pochopil jsem, že naděje je nástrojem zla a že Kantův kategorický imperativ, etika, je pouze ohebnou služebnicí pudu sebezáchovy.

Lze si vůbec představit větší svobodu, než jakou má spisovatel v relativně umírněné, takřkajíc zvané ba dekadentní diktatuře? Maďarská diktatura dospěla v šedesátých letech do takového stadia konsolidace, který se dal málem nazvat společenským konsenzem; západní svět jej později s blahosklonnou shovívavostí přezdíval „gulášovým komunismem“. Jako by se maďarský komunismus stal po počáteční nelibosti najednou tím nejmilejším komunismem Západu. Na močálovitém dně tohoto konsenzu se člověk buď definitivně vzdal zápasu, anebo si nalézal klikaté stezky, které ho dovedly k jeho vnitřní svobodě. Spisovatel má lacinou režii, k výkonu jeho řemesla mu stačí papír a tužka. Hnus a deprese, průvodci mého každoranního probouzení, mě ihned zavedly do světa, který jsem si přál evokovat. Přitom jsem si uvědomil, že člověka stíženého logikou totality zobrazují vlastně v jakési jiné totalitě, což učinilo jazyk, kterým jsem svůj román psal, nepochybně sugestivním médiem. Takže když dnes zcela upřímně zvažuji svou tehdejší situaci nevím, zda bych byl dokázal na Západě, ve svobodné společnosti, napsat tentýž román, který je ve světě znám jako *Bezsudovost* (česky *Člověk bez osudu*) a jemuž se dnes dostává nejvyššího uznání Švédské akademie.

Ne, jistě bych byl usiloval o cosi jiného. Netvrdím, že nikoli o pravdu, avšak možná o pravdu jiného druhu. Za podmínek svobodného trhu knih a idejí bych si byl snad i já lámal hlavu s poněkud okázalejší formou románu. Mohl jsem například rozkouskovat románový čas a vylíčit pouze efektní scény. Jenomže můj románový hrdina v koncentračních táborech nežije svůj vlastní čas, vždyť nedisponuje ani svým časem, ani svým jazykem, ani svou osobností. Nevzpomíná, nýbrž jen existuje. Chudák je tudíž nucen žít v šedivé pasti lineárnosti a nemůže uniknout trapným detailům. Místo spektakulární série velkých tragických epizod musí prožít *to celé*, což je - podobně jako život - skličující a jednotvárné.

Vedlo to však k otřesným zjištěním. Lineárnost vyžadovala úplné vyplnění daných situací. Neumožňovala, abych elegantně přeskočil dobu řekněme dvaceti minut prostě jen proto, že těch dvacet minut mě děsilo jako neznámá temná propast, jako masový hrob. Mluvím o oněch dvaceti minutách, které na železniční rampě vyhlazovacího tábora Birkenau uplynuly do chvíle, než lidé vystupující z vagonů dorazili před důstojníka SS, jenž prováděl selekci. Já sám jsem si zhruba pamatoval těch dvacet minut, ale román si žádal, abych se nespolehal jen na vlastní paměť. Po přečtení bezpočtu vzpomínek a vyprávění přeživších jsem zjistil: téměř všichni se shodovali v tom, že se tam všechno odehrálo velice rychle a nepřehledně. Dveře vagonů se prudce otevřely, lidé křičeli a psi štěkali, ženy a muže odtrhli od sebe, uprostřed divokého zmatku stanuli před důstojníkem, který se na každého letmo podíval, napřaženou paží dával jakási znamení, a zakrátko na to se octli v pruhovaných trestaneckých mundúrech.

Já jsem si těch dvacet minut pamatoval jinak. Pátraje po autentických pramenech jsem si nejprve přečetl ryzí, kruté sebetřýznivé povídky Tadeusze Borowského, zejména tu, která nese název *Dámy a pánové, raďte se obtěžovat do plynu*. Potom se mi dostal do rukou soubor fotografií, pořízený příslušníkem SS o transportech lidí dorazivších na rampu v Birkenau a který objevili američtí vojáci v někdejších kasárnách SS v již osvobozeném koncentračním táboře Dachau. Prohlížel jsem si ty fotky hluboce otřesen. Krásné, usměvavé ženské tváře, mladí lidé chytrých pohledů, všichni plni dobrých úmyslů a ochoty ke spolupráci. Teď už jsem pochopil, proč a jak se jim mohlo vytratit z paměti těch zahanbujících dvacet minut pasivity a nemohoucnosti. A když jsem si uvědomil, že to všechno se opakovalo stále stejně každý den, každý týden, každý měsíc po dlouhou řadu let, pochopil jsem i techniku pozvolného vzbuzování hrůzy, dozvěděl jsem se, jak lze proti lidskému životu obrátit i samotnou lidskou přirozenost.

Takto jsem postupoval, krok za krokem, po lineární cestě poznávání; chcete-li: taková byla moje heuristická metoda. Záhy jsem uznal, že mě zdaleka nezajímá, pro koho píšu, ani proč píšu. Zajímá mě toliko jediná otázka: co mám ještě vůbec společného s literaturou. Bylo mi totiž jasné, že od literatury, od onoho ducha a od oněch idejí, které souvisejí s pojmem literatury, mě dělí nepřekročitelná hraniční čára, a tato hraniční čára jakož i leccos jiného se jmenuje Osvětím. Píšeme-li o Osvětím, musíme vědět, že Osvětím alespoň v jistém smyslu suspendovala literaturu. O Osvětím lze napsat jen krvavý román, s prominutím dokonce jen brakový krvák na pokračování, který začíná v Osvětím a trvá až do dnešních dnů. Chci tím říct, že od dob Osvětím se nestalo nic, co by odvolalo Osvětím, co by popřelo Osvětím. V mém psaní Holocaust nikdy nemůže být zmíněn v čase minulém.

Říká se o mně míváno tu pochvalně, onde hanlivě, že jsem spisovatelem jediného tématu: Holocaustu. Nic proti tomu; proč bych s jistým omezením nepřijal tuto mně nabízenou poličku v příslušném regálu knihoven? Vždyť přece, který spisovatel není dnes spisovatelem Holocaustu? Mním tím, že není nutno zvolit si Holocaust za bezprostřední námět abychom si uvědomili ten zborcený tón, jenž už po celá desetiletí ovládá moderní evropské umění. Jdu dál: vůbec neznám

dobré věrohodné umění, v němž bychom nepostřehli tento zlom, jako když se člověk po noci plné tíživých můr rozhlíží kolem sebe všecek polámán. Okruh otázek, zvaný Holocaust, jsem nikdy nepovažoval za nějaký nepřekonatelný konflikt mezi Němci a Židy; nikdy jsem si nemyslel, že je nejnovější kapitolou dějin utrpení židovstva, která logicky následuje po dřívějších protivenstvích; nikdy jsem jej nechápal jako jednorázové vykolejení takzvaných dějin, jako grandióznější pogrom než byly ty dřívější, jako předpoklad vzniku židovského státu. Já jsem Holocaust pochopil jako stav člověka, jako konečnou stanicí velkého dobrodružství, do níž evropský člověk dospěl po své dva tisíce let pěstované etické a morální kultuře.

Teď už musíme přemýšlet jen o tom, jak odtud vykročit dál. Problémem Osvětí není to, zda jak se říká - za ni uděláme či neuděláme tlustou čáru; zda zachováme její památku nebo ji zastrčíme do příslušného šuplete dějin; zda máme těm milionům zavražděných postavit pomník a jaký by ten pomník měl být. Skutečným problémem Osvětí je to, že se to stalo, a tuto skutečnost při nejlepší, ale ani při nejhorší vůli nemůžeme změnit. Tuto tíživou situaci snad nejpřesněji pojmenoval maďarský katolický básník János Pilinszky, když ji nazval „skandálem“. Čímž zřejmě mínil, že Osvětí se udála v křesťanské kulturní oblasti a je tudíž pro metafyzické duchovno neodčinitelná.

Dávná proroctví vypovídají o tom, že Bůh zemřel. Nepochybně, po Osvětí jsme osaměli. Své hodnoty si musíme vytvářet sami, den za dnem, a to s takovou houževnatou leč neviditelnou etickou činorodostí, která bude s to tyto hodnoty posléze vynést na světlo Boží a potom je snad pasovat na novou evropskou kulturu. Cenu, kterou Švédská akademie uznala za vhodné pocítit právě moje dílo, chápu tak, že Evropa opět potřebuje onu zkušenost, kterou museli získat svědkové Osvětí, svědkové Holocaustu. V mých očích, dovolte mi prohlásit, to svědčí o vaší odvaze, ba v jistém smyslu o vaší umíněnosti. Přáli jste si přece, abych se sem dostavil, třebaže jste museli tušit, co ode mě uslyšíte. Jenomže to, co se manifestovalo skrze *Endlösung* a „koncentračnické univerzum“, to nelze považovat za nedorozumění. A jedinou možností přežití a zachování tvořivých sil je rozpoznat a akceptovat tento bod nula. Proč by taková jasnozřivost nemohla být plodná? Na dně objevných poznatků, byť se zakládají na neodčinitelných tragédiích, se vždycky skrývá záblesk nejskvělejší evropské hodnoty, momentu svobody, obohacující náš život čímsi navíc, protože nám připomíná reálnou skutečnost vlastní existence včetně zodpovědnosti, kterou za ni neseme.

Je pro mě velikou radostí, že zde smím o těchto svých úvahách promluvit ve své mateřštině: maďarsky. Narodil jsem se v Budapešti, v židovské rodině, která pocházela z matčiny strany ze sedmihradského Kolozsváru (Kluže), z otcovy strany pak z jihozápadních končin Balatonu. Mí prarodiče ještě rozsvěcovali svíce v pátek večer na uvítání Sabatu, jména si však už pomadařstili a bylo pro ně přirozené považovat své židovství za víru a Maďarsko za svou vlast. Rodiče mé matky zahynuli v Holocaustu, mé prarodiče z otcovy strany zahubila rákosiovská komunistická svévole, která přestěhovala židovský starobinec z Budapešti až k severovýchodním hranicím Maďarska. Tato stručná rodinná historie se mi jeví jako symbol, jako výpověď o novodobých dějinách utrpení naší země. Pro mě je navíc ponaučením, že smutek obnáší nejen hořkost a žal, ale i neobyčejný morální náboj. Být Židem je podle mě dnes opět především morálním údělem. Jestliže Holocaust už stvořil kulturu, k čemuž nepopíratelně došlo, jejím cílem může být jedině to, aby ona neodčinitelná realita zplodila cestou intelektu svou vlastní nápravu: katarzi. Tato moje touha mi byla inspirací ve všem, co jsem kdy vytvořil.

Měl bych už skončit, ale upřímně příznívám, že jsem stále ještě nenašel uspokojivou rovnováhu mezi svým životem a dílem na jedné a Nobelovou cenou na druhé straně. Prozatím cítím jen hlubokou vděčnost, vděčnost za lásku, která mě zachránila a dosud mi pomáhá žít. Uznejme však, že na této ztěžil sledovatelné životní dráze, na této, smím-li to tak říct, „kariéře“ na té mojí je cosi znepokojivého, cosi absurdního. Cosi, co lze sotva domyslet aniž by člověk podlehl pokušení víry v nadpozemský řád, v prozřetelnost, v metafyzickou spravedlnost, jinými slovy aniž by člověk spadl do pastí sebeklamu a tudíž ztroskotál, aniž by se zničil, aniž by ztratil ono hluboké a trýznivé pouto s těmi miliony, které zahynuly a nebylo jim dopřáno poznat milosrdenství. Není tak jednoduché být vyjímkou; a když už nám připadl tento úděl, je třeba smířit se s absurdním řádem náhod, jenž vládne s nevypočítatelností popravčích čer nad našimi životy, vydanými na milost a nemilost nelidským mocnostem a hrůzostrašným diktaturám.

Přece však, zatímco jsem si připravoval tuto řeč, přihodilo se mi cosi naprosto zvláštního, co mě z jistého hlediska přece jen upokojilo. Jednoho dne mi pošta doručila velkou hnědou obálku. Odesilatelem byl ředitel buchenwaldského památníku doktor Volkhard Knigge. K srdečnému blahopřání přiložil menší obálku. Napsal mi předem, co v ní je pro případ, že bych neměl sílu být tak znenadáni konfrontován s jejím obsahem. V té obálce jsem totiž našel fotokopii původního denního hlášení o početním stavu vězňů ze dne 18. února 1945. V kolonce „Abgänge“, tj. „Úbytek“ jsem se dozvěděl o smrti vězně číslo šedesát čtyři tisíc devět set dvacet jedna, Imreho Kertésze, narozeného roku 1927, náboženství židovského, zaměstnáním továrního dělníka. Dva nesprávné údaje rok narození a zaměstnání jsem tam nadiktoval já sám při registraci po příjezdu do Buchenwaldu. Přidal jsem si dva roky, aby mě nezařadili mezi děti, a pokud jde o zaměstnání, usoudil jsem, že jako dělník jim můžu připadat užitečnější, než jako student gymnázia.

Jednou jsem tedy už zemřel proto, abych mohl žít - a snad právě toto je můj pravdivý příběh. Je-li tomu tak, pak věnuji toto dílo, zrozené ze smrti dítěte, těm milionům mrtvých a všem těm, kdo na ty mrtvé dosud vzpomínají. Ale protože jde konečně o literaturu, a to o literaturu, která je podle zdůvodnění vaší Akademie zároveň i svědectvím, může snad být užitečná i do budoucna. Ze srdce bych si přál, aby sloužila budoucnosti. Protože mám dojem, že když uvažuji o traumatickém účinku Osvětí, dospívám zároveň k základním otázkám vitality a kreativity dnešního člověka; když tedy uvažuji o Osvětí takto, myslím, že - sice poněkud paradoxně - týkají se moje úvahy spíše budoucnosti než minulosti.

Tato řeč byla pronesena ve Švédské královské akademii 7.prosince 2002 na recepci předcházející slavnostnímu předávání Nobelových cen (a uveřejněna v budapeštském literárním týdeníku Élet és Irodalom č.49 z 8.prosince 2002).

Z maďarštiny přeložila Kateřina Pošová

ŽLU SE POSTAVILA PROTI OHŇOVÉMU POCHODU NEONACISTŮ

František Fendrych

Ve druhém lednovém týdnu jsme se z internetových stránek pražského magistrátu dozvěděli, že na sobotu 11.1.2003 byla ohlášena a magistrátem povolena akce: Připomínka obětí holocaustu, pochod pražským Židovským Městem, kolem synagog, kterou ohlásil Petr Kalinovský už 9.12.2002. Nevěřili jsme svým očím, protože Petr Kalinovský je znám jako vůdce neonacistických skupin! Později jsme byli ořeseni zprávami z denního tisku, který přetiskl vyjádření magistrátního právníka Tomáše Lejnara, že „nemáme žádnou zákonnou možnost tuto povolenou demonstraci zakázat“! Oceňujeme úsilí členů vedení pražské židovské obce a Federace židovských obcí, kteří se snažili všemi úředními a právními prostředky dosáhnout zákazu této neonacistické akce. Když jsme se však v pátek 10. 1. odpoledne dozvěděli od magistrátních úředníků a městské policie, že uvedená akce je řádně povolena, že ji přes veškeré protesty už nelze zakázat a že se s velkou pravděpodobností uskuteční, rozhodli jsme se jednat. Katastrofální selhání pražského magistrátu bylo možné napravit už jen činem občanského odporu, kterého by se měli osobně zúčastnit především ti, jichž se chystaná provokace bytostně týkala Židé. Věděli jsme jen o jediné další protiakci, tu vyhlásila anarchistická organizace ANTIFA. Proto ŽLU v pátek 10. 1. v 15:20 hodin rozeslala svým členům a přátelům výzvu následujícího znění (Část této výzvy vyšla následující ráno 11. 1. v sobotní MF Dnes v příloze Praha na straně D/2):

„Prohlášení předsedy Židovské liberální unie v ČR Františka Fendrycha k ohlášenému neonacistickému pochodu pražskou židovskou čtvrtí: Židovská liberální unie ostře protestuje proti pochodu neonacistů, který je ohlášen na sobotu 11. ledna 2003 od 17:00 a má projít pražským Židovským Městem s hořícími pochodněmi. Členové Židovské liberální unie se shromáždí v sobotu v 16:45 v Maiselově ulici 18 a spolu s ostatními, kteří proti této akci protestují, se pokusí zabránit přístupu neonacistů k synagogám v židovské čtvrti. Zároveň vyzýváme všechny přátele k účasti na této společné protiakci. V neonacistické provokaci nevidíme uctění obětí holocaustu, jak uvádějí její organizátoři. Naopak nám hořce připomíná Křišťálovou noc, které padly za obětí tisíce Židů a byly zapáleny stovky synagog.“

Tuto protiakci jsme viděli jako poslední možnost, jak v této kritické, úředně neřešitelné situaci zachránit židovskou a občanskou čest. Málokdo z nás, členů ŽLU, by měl čisté svědomí, styděli bychom se před svými dětmi a při vzpomínce na naše blízké, kteří zahynuli za holocaustu, kdybychom se přes všechny protestní petice a právní jednání nakonec museli dívat na televizi, jak kolem našich synagog procházejí neofašisté s hořícími pochodněmi, samozřejmě potichu, aby nepobouřili asistující policii. Možná by se poprali v Maiselovce s anarchisty, a to by byl jediný viditelný odpor. Pro veřejnost by bylo jasné, že ustrašení pražští Židé vyčkávají zavření doma, jak to dopadne a jestli jim někdo pomůže, až je neonacisté začnou otevřeně urážet a tahat je za vousy... Jsme nyní hrdí na to, že mezi více než 150 statečnými občany, kteří zablokovali Maiselovku, byla většina Židů. Byli zde lidé z několika občanských sdružení, mediálně známí aktivisté, lidé z Akademie věd, umělci, psychologové, členové různých politických stran, antifašisté a anarchisté, náctiletí i důchodci. Další průběh událostí je stručně popsán v poděkování, které jsme rozeslali druhý den po úspěšné protiakci, v neděli 12. 1. v 16:40 hodin:

„Poděkování předsedy ŽLU Františka Fendrycha účastníkům protinacistického shromáždění:

Děkuji členům Židovské liberální unie a všem přátelům, kteří se v sobotu 11. 1. 2003 po 16:45 v počtu více než 150 lidí shromáždili v Maiselově ulici. Vážím si jejich občanské statečnosti osobně se postavit proti pochodu neonacistů s hořícími pochodněmi pražskou židovskou čtvrtí, ohlášenému na 17:00. Ještě v 16:50 nám zástupci policie sdělili, že akce pravicových extrémistů je magistrátem řádně povolena a nelze ji už zakázat. Oni prý proto mohou pouze dohlížet a zasáhnout pouze v případě, kdyby docházelo k násilnostem nebo hanobení národa či rasy. Věřím, že právě lidská blokáda Maiselovy ulice přispěla k dodatečnému rozhodnutí magistrátu, který se konečně na poslední chvíli rozhodl demonstraci neonacistů zakázat z důvodu nebezpečí násilných střetů. Skupina neonacistů na náměstí Franze Kafky poté oznámila, že akci ruší a s pochodněmi odešla opačným směrem. Domnívám se, že zabývat se v takové situaci pouze sepisováním protestních petic v teplých zamčených kancelářích za ochrankou, vyčkáváním, jak to dopadne, a úvahami, proč k tomu vůbec mohlo dojít, by zřejmě hanebnému ohňovému pochodu neonacistů ulicemi Židovského Města kolem našich synagog nezabránilo. S vděčností a úctou F. Fendrych, předseda ŽLU“

(Poznámka: Závěrečnými větami svého poděkování jsem nechtěl nijak „deklarovat“ Ty, kteří se protiakce osobně nezúčastnili. Nikoho neobviňuji ze zbabělosti. Chápu, že každý z nás má jinou míru odvahy, odpovědnosti ke své rodině, někomu v účasti zabránilo stáří, někdo byl daleko od Prahy nebo byl nemocen, atd. Chtěl jsem jen vyjádřit své přesvědčení, že v situaci, kdy oficiální instituce sice papírově udělaly po právní stránce vše možné, aby akce neofašistů byla dodatečně zakázána, ale přesto bylo jasné, že žádné další petice nezabrání ohlášenému pochodu neofašistů, musí přijít občanská protiakce, které by se měli zúčastnit i Židé. Ať už by ji vyhlásila kterákoliv významná židovská organizace (ŽO v Praze, Federace ŽO), která mohla požádat i o policejní ochranu, určitě bych přišel a třeba by nás bylo i mnohem více než těch 150. F. Fendrych)

Závěrem této informace si dovoluji uvést některé reakce, které došly po protinacistickém shromáždění v Maiselově ulici na adresu ŽLU a za které jsme vděční:

„Vážený pane Fendrychu, omlouvám se, nebyla jsem tam v sobotu odpoledne - jenom proto, že jsem stará a zmrzlá bába. Ale bylo mi to líto, byla jsem tam v duchu s Vámi a vzpomínala jsem na koncentrák, kde jsme neměli možnost volby, jestli mrznout nebo ne. S Vaším názorem stoprocentně souhlasím, vyčkávat, jak to dopadne, nestačí! A byla-li to především iniciativa ŽLU a Vaše osobní, pak Vám patří dvojnásob dík i za nás seniory. Za pohotovou výzvu a vlastně i za tu rychlou autentickou informaci. Jsem ráda, že jsem členkou Unie a jsem ráda, že v jejím čele stojí tak činorodý a statečný člověk, jakého ve Vás poznávám. Doufejme, že se podobné útoky nebudou často opakovat. Srdečně zdraví Vaše Katka Pošová“

„Vážený pane Fendrychu, jsem zcela Vašeho názoru. Bylo to výborné a bude-li třeba, půjdeme příště do ulic znovu! S pozdravem Daniela Tamášová“

„Františku, mě taky napadlo, že je v tom prohlášení pro ČTK trošku konfrontační osten, ale po zaslání další korespondence ... se věc hned ocitla ve zcela jiném světle. ... A ostatně máš pravdu i bez toho: Měli jsme tam být všichni a vedení obce v čele s rabínem v první řadě. O tom není pochyb. Měj se hezky Simona Sternová“

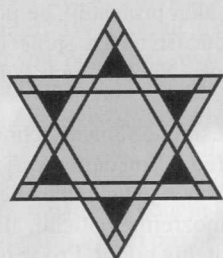
„Ahoj Franto, ... naprosto s Tebou souhlasím, že není možné řešit zlo pouze poukazováním na to zlo a čekat, kdo to bude řešit. Přeji Vám pěkný den Jindra Bauer, ŽO Brno“

„Blahopřeji a uděluji kytičku s pochvalou. ... Petr Weber, předseda ŽO Brno“

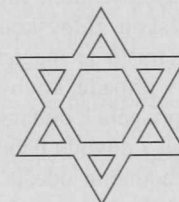
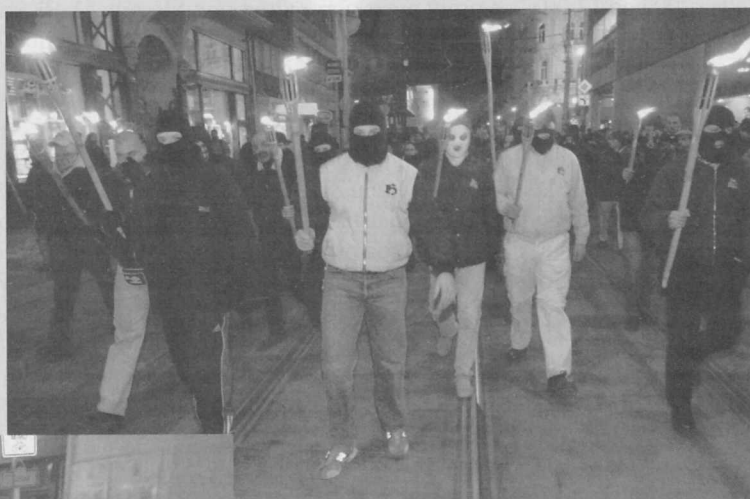
„Díky za dopis - kdybych neležel v posteli, kam se zase chystám /totální prochladnutí/, tak bych tam určitě byl s Vámi, tedy s těmi, kteří se zúčastnili. ... Kdyby příště bylo něco, rád pomohu jakýmkoliv způsobem. Těm hajzlům se skutečně musíme postavit osobně - petice jsou tak pro média. Zdraví Pavel Jelínek, předseda ŽO Liberec“

„Vážený pane doktore, chtěl jsem Vám upřímně poděkovat za organizování odvážné protiakce na neonacistický pochod, který byl minulou sobotu. ... Samuel Abramson, rabín ŽO Karlovy Vary“

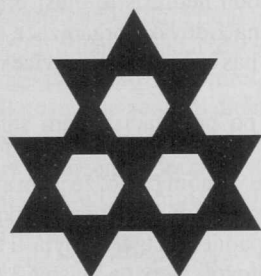
„Milý Františku, gratuluji k odvaze a jsem taky rád, že nebylo žádné zranění nebo pouliční bitka. Kdybych tam byl, tak bych byl s Vámi na ulici. ... Děkuji a jsem hrdý na Vás a na Vaši odvalu. S úctou Thomas Salamon, rabín ŽLU a Westminster Synagogy, Londýn“

Neonacisté s hořícími pochodněmi pochodují z náměstí Franze Kafky.

Členové ŽLU a další antifašisté v čele shromáždění blokujícího Maiselovu ulici.

ŽLU a John Bok, známý aktivista za lidské svobody, v Maiselově ulici 11. 1. 2003.
(foto ČTK)

František Fendrych, předseda Židovské liberální unie

Ad: Článek v Lidových novinách z 13.1.2003

Vážený pane Fendrychu, reaguji tímto na Váš článek.

To, co udělali na Obci, bylo na místě a to, co udělala Židovská liberální unie, bylo také na místě, i statečné to bylo oboje úplně stejně. Vždyť každý soudný člověk ví, že něco sepisovat, zařizovat a vyjednávat - je zaprvé časově i psychicky náročné a za druhé, že svou osobní angažovaností a svým podpisem člověk riskuje mnohé. Předpokládám, že do Maiselovy ulice přišli lidé spíše mladší, a tak je to přece v pořádku, že mladší jdou do ulic, připraveni možná i k fyzické obraně, kdežto ti starší brání naši věc zase spíše od stolů, a tak je to také v pořádku. Každý dělá to, na co má a jak to nejlépe cítí a umí. Není vůbec žádný důvod, aby jeden deklasoval jednání toho druhého. Já osobně děkuji za statečnost všem, kdo něco udělali, protože statečnosti v tomto případě je a bohužel ještě i bude zapotřebí.

S pozdravem Dr. Kateřina Tlustá
(Domov seniorů Ch. Jordana, vedoucí denního centra)

Vážená paní doktorko,

děkuji Vám za vyjádření Vašeho názoru. Mohu upřímně říci, že s Vámi souhlasím. Závěrečnými větami svého poděkování účastníkům shromáždění proti neonacistickému pochodu jsem vůbec nechtěl nijak „deklasovat“ ty, kteří tam nepřišli. Nikoho neobviňuji ze zbabělosti. Chápu, že každý z nás má jinou míru odvahy, odpovědnosti vůči rodině, zdravotní stav, někdo byl daleko, jiný byl nemocen, atd. Nejsem politik, možná jsem neformuloval věty dost obratně.

Chtěl jsem jen vyjádřit své přesvědčení, že v situaci, kdy bylo jasné, že žádné další petice nezabrání pochodu neofašistů s hořícími pochodněmi kolem našich synagog (což bylo zřejmé z denního tisku už v pátek 10. 1.) musí přijít občanská protiakce, které by se měli zúčastnit i Židé. Ať už by ji vyhlásila kterákoliv židovská organizace (pražská ŽO, Federace ŽO), která mohla požádat též o policejní ochranu, určitě bych přišel a třeba by nás bylo i mnohem více než těch 150, ale asi na to nezbýval čas a odvaha.

Ani kdybychom vydali několik dalších protestních prohlášení a papírově udělali po právní stránce vše možné, neměl bych svědomí čisté. Zvláště bych se styděl (hlavně před svými dětmi a při vzpomínce na svou babičku, dědu a ostatní, kteří zahynuli v Osvětimi), kdybychom se pak museli jen dívat na televizi, jak kolem našich synagog procházejí neofašisté s hořícími pochodněmi, samozřejmě potichu, aby nepobouřili asistující policii. Možná by se poprali v Maiselovce s anarchisty, a to by byl jediný viditelný odpor. Pro veřejnost by bylo jasné, že ustrašení pražští Židé vyčkávají zavření doma, jak to dopadne a jestli jim někdo pomůže, až jim někdo zase začne nadávat a tahat je za vousy.

To byl jediný důvod, proč jsem se s přáteli se Židovské liberální unie rozhodl svolat protiakci, shromáždění k zablokování Maiselovy ulice, kudy měl projít průvod neonacistů s hořícími pochodněmi. Byli jsme odhodláni nepropustit tu bandu skinheadů ani krok z křižovatky se Širokou ulicí. Jich bylo 40, nás přes 150. Právě nebezpečí násilného střetu umožnilo policii a konečně též i magistrátu akci neofašistů oficiálně zakázat. Ti se pak vydali z náměstí Franze Kafky opačným směrem. Jsem šťasten, že naše protiakce byla úspěšná a že při tom nedošlo k žádnému zranění, ani pouličním bitkám.

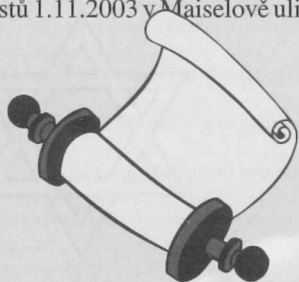
Mně teď naopak znepokojuje, že se ozývají hlasy, které tvrdí, že celá naše protiakce měla sloužit pouze k „mediálnímu zviditelnění“ Židovské liberální unie, to už považuji za dodatečné zbabělé prohlášení „generálů po boji“. O to více mě pak potěší zpráva, jako například tato, kterou jsem dostal e-mailem:

Vážený pane Fendrychu,

omlouvám se, nebyla jsem tam v sobotu odpoledne - jenom proto, že jsem stará a zmrzlá bába. Ale bylo mi to líto, byla jsem tam v duchu s Vámi a vzpomínala jsem na koncentrák, kde jsme neměli možnost volby, jestli mrznout nebo ne. S Vaším názorem stoprocentně souhlasím, vyčkávat jak to dopadne nestačí! A byla-li to především iniciativa ŽLU a Vaše osobní, pak Vám patří dvojnásob dík i za nás seniory. Za pohotovou výzvu a vlastně i za tu rychlou autentickou informaci. Jsem ráda, že jsem členkou Unie a jsem ráda, že v jejím čele stojí tak činorodý a statečný člověk, jakého ve Vás poznávám.

Doufejme, že se podobné útoky nebudou často opakovat. Srdečně zdraví Vaše - Katka Pošová

Paní doktorko, prosím Vás, abyste tento můj dopis přečetla v židovském Domě seniorů, a dala jej každému, kdo před Vámi vyjádří svůj názor, že jsem chtěl v závěru svého poděkování „deklasovat“ ty, kteří se nezúčastnili shromáždění proti průvodu neonacistů 1.11.2003 v Maiselově ulici.

S úctou
František Fendrych, předseda ŽLU

Čelit provokacím

Internacionála nacionalistů je sice protimluv přičící se vši logice, nicméně je zřejmé, že funguje. Nevěřím totiž, že pouhou náhodou se chtěli 11. ledna projít s pochodněmi v dlaních pražským Josefem čeští nicnežnárodovci a o 880 km dál ve Wuppertalu dostali úplně stejný nápad jejich zdejší soukmenovci. I ti si zvolili trasu záměrně provokativní: hodlali pochodovat kolem nové synagogy v Barmenu a podél Gemarker Kirche, evangelického kostela, který byl za nacismu významným střediskem protihitlerovského odporu.

Sobotní podujetí neonacistů dopadlo stejně neslavně v Praze jako v západoněmeckém velkoměstě. „Wuppertal je město, v němž lidé mnoha národností spolu žijí v míru, a tak to musí zůstat,“ zdůraznila městská rada a vyzvala demokratické občany k protidemonstraci. Policejní ředitel zároveň ohlásil, že chystané maštrování nepřipustí.

A tak hrst pravicových extrémistů zalezla, konfrontována nejen s drtivou převahou demokratické veřejnosti, ale také s výraznou prezencí policie pěší i jízdní. Zkušenost, že totalitním provokacím je nutno čelit v samém zárodku, je v Německu ještě stále živá; lze jen doufat, že i české úřady vůči hajlujícím zakuklencům přitvrdí.

Jiří Loewy

Několik desítek neonacistů v Praze protestovalo proti sionismu

Česká tisková kancelář - 11. 1. 2003

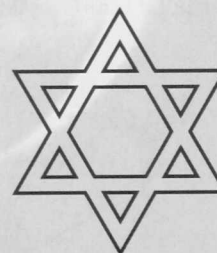
PRAHA - Několik desítek neonacistů se v sobotu v 17:00 sešlo na náměstí Franze Kafky na pražském Starém Městě. Pochodem bývalou židovskou čtvrtí chtěli protestovat proti údajnému palestinskému holocaustu, který podle nich páchá izraelský stát. Poté, co jim úředník magistrátu oznámil, že akci zakazuje, její svolavatel Petr Kalinovský účastníkům oznámil, že demonstraci rozpouští.

Ve stejnou dobu se v blízké Maiselově ulici sešla necelá stovka anarchistů, antifašistů a členů Židovské liberální unie, kteří chtěli pravicovým extrémistům pochod znemožnit. Žádný konflikt se neodehrál a policie nemusela zasahovat. Neonacisté, z nichž asi 15 zapálilo pochodně, se poté vydali směrem k Národní třídě a Karlovu náměstí. Před ním odbočili k nábřeží a pokračovali na Palackého náměstí. Cestou vykřikovali hesla „Nic než národ“ a „Čechy Čechům“. Po celé trase je doprovázeli policisté, někteří na koních. U pomníku Františka Palackého extrémisté s pochodněmi chvilku tiše postáli a poté se v klidu rozešli.

Předmět: monitorig tisku o neonacistické provokaci a naší úspěšné protiakci

MONITORING VÝSTŘÍŽKOVÉ SLUŽBY ANOPRESS:
SOBOTNÍ MF DNES - Neonacisté půjdou do židovské čtvrti
Zdroj: Mladá fronta Dnes
Datum: 11. 1. 2003
Název: Neonacisté půjdou do židovské čtvrti
Ročník: 14
Číslo: 009
Autor: ČTK, rak
Str.: 01 - Praha
Rubrika: TITULNÍ STRANA
Oblast: Tisk celostátní
Zpracováno: 11. 1. 2003 05:57:00
Identifikace: MF20030111010002

Text: Staré Město (ČTK, rak) - S požeňáním pražských úředníků dnes projdou kolem synagog a židovských hřbitovů neonacisté. Proti shromáždění se ostře postavili zástupci židovských organizací, Sdružení Tolerance i předseda Senátu Petr Pithart. "Slyšel jsem na pražském Vítkově při ohlášené demonstraci k 28. říjnu před třemi lety slova, vykřiknutá do megafonu: Nebylo žádných šest milionů... A i kdyby... Zástupce radnice městské části Praha 3 v tu chvíli zaprotestoval proti tomu, že demonstranti vstoupili na trávník," stěžoval si včera Pithart. Proto Pithart vyzývá kompetentní orgány, aby něco takového tentokrát nepřipustily a jednaly podle práva. "Vyzývám je jako občan, jinou pravomoc v této situaci nemám, a nemám opravdu na myslí pouhou obranu trávníku," podotkl. Svolavatel Petr Kalinovský oznámil v prosinci jako účel akce připomínku obětí holocaustu. Nyní se ukázalo, že extremisté chtějí připomenout památku údajného palestinského holocaustu, který prý páchá Izrael. "Ty důvody tam tehdy, když oznámení přišlo, nebyly. Shromáždění se dalo zakázat do tří dnů, nyní už to nejde," řekl včera Tomáš Lejnar z magistrátního odboru občansko-správních agend.

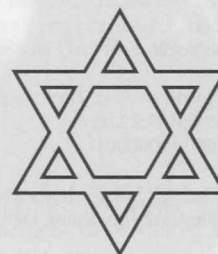
Předseda Federace židovských obcí Jan Munk považuje za skandální, že se taková shromáždění mohou konat. "O antisemitské povaze celé akce nemůže být sporu, aspoň pro mě. Zřejmě čeští úředníci takovýto dojem nemají," uvedl. Pochod radikálů podle federace nemůže být vyjádřením názoru na izraelsko-palestinský konflikt, ale chce vyvolat protizidovské postoje. Federace žádá, aby nebyl povolen a aby policie zajistila bezpečnost Židů při sobotních bohoslužbách.

Pochod chtějí zhatit neohlášenou akcí anarchisté. Připojí se k nim členové Židovské liberální unie. "V neonacistické provokaci nevidíme uctění obětí holocaustu. Naopak nám hořce připomíná Křišťálovou noc, které padly za obětí tisíce Židů a kdy byly zapáleny stovky synagog," sdělil předseda unie František Fendrych.

Podle úředníka Lejnara by policie pochod mohla ukončit i v případě, že by se účastníci dopouštěli hanobení národa, rasy a přesvědčení nebo podněcování k rasové a národnostní nesnášenlivosti. Policisté budou akce sledovat a jsou připraveni překazít případné potyčky či ničení majetku. "Pokud by k něčemu takovému docházelo, v mezích zákona zakročíme," řekla Daniela Razímová z pražské policie.

TV NOVA - Demonstrace skinheadů

Zdroj: Televize Nova
Datum: 11. 1. 2003
Název: Demonstrace skinheadů
Relace: Televizní noviny
Autor: Martin Krpač, Jiří Borovec
Moderátor: Lucie Borhyová
Pořadí: 07
Oblast: Monitoring médií
Zpracováno: 13. 1. 2003 05:48:57
Identifikace: T320030111000007

Text: Moderátor (Lucie Borhyová):

U pražského Staroměstského náměstí dnes demonstrovali skinheadi. Jejich protest měl být velmi provokativní. Zapálili pochodně a chtěli projít kolem židovských památek v centru města. Podobné pochody se > konaly naposledy při nástupu nacistů k moci. Jenže ten dnešní > úředníci zakázali dříve, než začal.

Bylo krátce před pátou, asi 20 skinů se chystalo na něco, co u nás po válce nemá obdoby. Měli vyrazit na pochod kolem židovských synagog se zapálenými pochodněmi. U Židovského muzea se sešlo zhruba 150 odpůrců proti pochodu pravicových radikálů. Mezi nimi byli jak levicoví aktivisté, tak i lidé, kteří chtěli znemožnit průvodu skinů projít Maislovou ulicí.

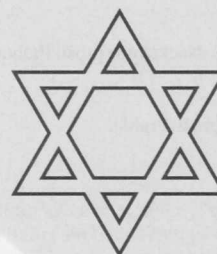
Demonstrant: Chceme protestovat proti pronikání neofašistických a fašistických tendencí do společnosti.

Skini vyrazili na pochod, věděli, že pokud by šli naproti anarchistům a ostatním lidem, policie zasáhne. Vzali to proto opačným směrem k Vltavě. Sřet obou skupin tak byl zažehnán.

František Fendrych, Židovská liberální unie: Chtěl jsem všem poděkovat, kteří jste přišli dnes večer, abychom zabránili znesvěcení pražských synagog touto odpornou demonstrací.

Skinheadi došli na Palackého náměstí, tady demonstraci rozpustili. <<<Konec>>>

Zdroj: Televize ČT1
Datum: 11. 1. 2003
Název: Protižidovská akce v Praze
Relace: Události
Autor: Karel Rožánek, Patrik Kaizr
Moderátor: Bohumil Klepetko, Iveta Toušlová
Pořadí: 01
Oblast: Monitoring médií
Zpracováno: 13. 1. 2003 05:48:53
Identifikace: T120030111020001

Text: Moderátor (Bohumil Klepetko, Iveta Toušlová):

Pražský magistrát dnes pravicovým radikálům zakázal pochod Starým židovským městem se zapálenými pochodněmi. Svou předem ohlášenou akci neonacisté, jak uvedli, chtěli připomenout oběti palestinského holocaustu páchaného Izraelem. Krátce před pátou hodinou se na náměstí Franze Kafky sešlo několik desítek neonacistů. Někteří z nich byli maskováni. Ještě před zahájením akce přišli úředníci magistrátu a pochod jim zakázali.

Tomáš Lejnar, odbor občansko-správních agend MHMP: V podstatě vás tímto vyzýváme, aby shromáždění bylo ukončeno, abyste ho ukončil jako svolavatel a účastníci aby se rozešli.

Karol Sidon, vrchní zemský rabín: Mám z toho obrovskou radost. Zvláště proto, že to pokládám za moudrý krok po tom teda, co byla povolená. Ale jako krok hodný následování do budoucnosti. Myslím, že to je hrozný fajn.

Jeden z pořadatelů pochodu, Petr Kalinovský, pak akci zrušil.

Petr Kalinovský, pořadatel demonstrace: Vzhledem k tomu, že ta pokuta je na můj vkus celkem vysoká, tuším, že tam je něco kolem deseti tisíc, tak asi nezbyde, než uposlechnout výzvy.

Ještě předtím se u sídla Židovské obce v Maislově ulici sešlo asi dvě stě lidí, kteří zahradili ulici tak, aby neonacisté nemohli projít kolem staronové synagogy.

Zdeněk Kirschner - Židovská liberální unie: Možná že někdo řekne, že je to úplně jedno, ale těch lidí, kteří říkali, že je to jedno, bylo v roce 1933 taky hodně.

Martin Weiss: Já myslím, že oni mají právo vyjádřit svůj názor a já mám právo jejich názoru oponovat.

Zasahující policista: Já vás můžu ubezpečit, že dneska tady žádný pravicový extremisti nepůjdou.

Neonacisté naplánovali svůj pochod na stejnou hodinu, kdy v synagogách začaly šábesové motlitby. Přestože jim magistrát průvod Starým židovským městem zakázal, pravicoví radikálové spontánně pochodovali pražskými ulicemi se zapálenými loučemi na Palackého náměstí. Tady na Palackého náměstí spontánní průvod neonacistů skončil. Policie celou dobu pochod monitorovala a ani jednou nemusela zasahovat.

ČESKÝ ROZHLAS - RADIOŽURNÁL - Zdroj: Radiožurnál

Datum: 11. 1. 2003

Název: Rekapitulace

Relace: Ozvěny dne 18

Moderátor: Věra Štechrová

Hosté:

Čas vysílání: 18:24:00

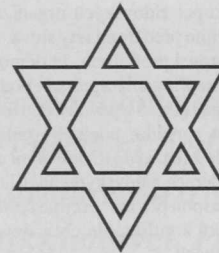
Rozsah: 00:01:00

Pořadí: 14

Oblast: Monitoring médií

Zpracováno: 13. 1. 2003 06:34:51

Identifikace: R120030111010014

Text: Bývalou židovskou čtvrtí v Praze prošlo několik desítek neonacistů. Ve stejnou dobu se v blízké Majzlově ulici sešla necelá stovka anarchistů, antifašistů a členů Židovské liberální unie. K žádnému konfliktu nedošlo.

PRAŽSKÁ TV GALAXIE - Protesty

Zdroj: RTV Galaxie

Datum: 11. 1. 2003

Název: Protesty

Relace: Pražský deník

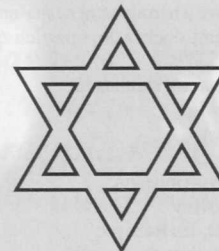
Moderátor: Vladimír Vokál

Pořadí: 01

Oblast: Monitoring médií

Zpracováno: 13. 1. 2003 08:22:03

Identifikace: T620030111000001

Text: Moderátor (Vladimír Vokál): Neonacisté se rozhodli pochodovat s hořícími loučemi Starým židovským městem. Extremisté si chtějí podle svých slov připomenout palestinský holocaust, který prý páchá Izrael. Bez problémů celou akci povolil pražský magistrát už v prosinci.

Autor:

Pravicoví extremisté chtějí pochodovat kolem synagog a židovských hřbitovů v centru Prahy. Do cesty se jim hodlají postavit anarchisté a antifašisté.

Sylvie Wittmanová, občanské sdružení Bejt Simcha: Stavět se nějakým způsobem za palestinský problém je jistě v pořádku, ale ne od lidí, kteří jsou rasisté, takže to je naprosté zneužívání věci.

Autor:

Magistrát neonacistický pochod povolil už před měsícem. Vyznavači židovské víry jsou pobouřeni.

Neuveden: Buďto bylo povoleno z neznalosti místa, nebo je někdo odpovědný za to, že to povolení vydal na základě falešných informací.

Neuveden: Jestli si někdo myslí, že v roce 2003 chce vidět rabování, tak ať to povolí, ale dělat by to určitě neměl.

Nikdo z magistrátu se nechtěl k problému na kameru vyjádřit. Na nebezpečný průběh pochodu budou dohlížet stovky policistů. Ti by měli zároveň ochránit účastníky víkendových bohoslužeb.

Daniela Razimová, tisková mluvčí pražské policejní správy: Pokud by zde došlo k výtržnostem, či jakémukoliv porušení zákona, policisté zakročí.

Členové Židovské liberální unie se obrátí na pražský magistrát s dopisem, ve kterém zdůrazní nespokojenost s pochodem neonacistů v centru Prahy.

NEDĚLNÍ BLESK - Náckové se prošli Prahou

Zdroj: Blesk

Datum: 12. 1. 2003

Název: Náckové se prošli Prahou

Podtitulek: Foto

Ročník: 11

Číslo: 002

Autor: myn/ČTK

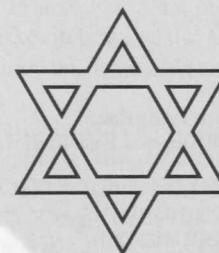
Str.: 04

Rubrika: Politika

Oblast: Tisk celostátní

Zpracováno: 13. 1. 2003 00:10:44

Identifikace: BL20030112000008

Text: PRAHA (myn/ČTK) - Bez incidentů se obešel včerejší protest několika desítek neonacistů v Praze. Původně chtěli pochodem bývalou židovskou čtvrtí na Starém Městě protestovat proti údajnému palestinskému holocaustu, který podle nich páchá izraelský stát. Poté, co jim úředník magistrátu oznámil, že akci zakazuje, její svolavatel Petr Kalinovský účastníkům oznámil, že demonstraci rozpouští. Zabránit v pochodu chtěla neonacistům asi stovka anarchistů, antifašistů a členů Židovské liberální unie. Žádný konflikt se neodebral a policie nemusela zasahovat. Neonacisté, někteří z nich s pochodněmi, se poté vydali po nábřeží k pomníku Františka Palackého. Cestou vykřikovali hesla "Nic než národ" a "Čechy Čechům". U pomníku extremisté s pochodněmi chvíli tíše postáli a poté se v klidu rozešli.

PONDĚLNÍ PŘEHLED SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ

LIDOVÉ NOVINY - Pochod extremistů k synagogám nedošel

Zdroj: Lidové noviny

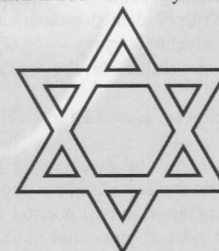
Datum: 13. 1. 2003

Název: Pochod extremistů k synagogám nedošel

Ročník: 16

Číslo: 010

Autor: Martin Zeman

Rubrika: Titulní strana
Oblast: Tisk celostátní
Zpracováno: 13. 1. 2003 07:43:27
Identifikace: LN20030113000004

Text: PRAHA - Čeští pravicoví extrémisté o víkendu narazili na hradbou nesouhlasu. Vzbudil ji jejich nápad projít se zapálenými loučemi ulicemi bývalého Židovského Města. Předem nahlášený pochod zakázali v sobotu večer úředníci pražského magistrátu: akce, oficiálně ohlášená jako "připomínka obětí holocaustu", byla podle nich prokazatelně namířena proti Židům. "Účel demonstrace se odchýlil od ohlášeného záměru a mohl směřovat k potlačování práv," zdůvodnil rozpuštění akce policejní velitel Jindřich Buček. Zhruba tři desítky kuklami maskovaných mladíků se však přesto vydaly pod policejním dohledem na pochod. Ohňový průvod zamířil ze Starého Města na náměstí Františka Palackého. Po zhruba půlhodinovém pochodu, doprovázeném hesly "Nic než národ" a "Ať žije Haider", stanuli účastníci se čtrnácti zapálenými loučemi na náměstí pod sochou slavného národního buditele. Potom se rozešli. Dalším důvodem, proč se extrémisté nepustili ulicemi bývalého Židovského Města, byla skutečnost, že v centru města se jejich akcí (kterou řada protifašistických aktivistů označila jako zjevnou provokaci) chystaly zabránit desítky lidí. Vpodvečer se před sídlem židovské obce v Maiselově ulici shromáždilo několik desítek anarchistů a dalších odpůrců pravicového extremismu. Řada z nich měla přes ramena přehozenou izraelskou vlajku, další měli na hlavách tradiční jarmulky. Po skončení sobotních modliteb zaplnily Maiselovu ulici také pražské židovské rodiny, takže odpůrců průvodu bylo nakonec několiknásobně víc než jeho organizátorů. Magistrát i policie chtěly zákazem akce předějit případným střetům mezi oběma skupinami. "Chápali jsme ten průvod jako provokaci, jako bezprecedentní záležitost od konce druhé světové války. Vidíme v tom také selhání úřadů, které akci zakázaly až poté, co zjistily, že je Maiselova ulice plná," řekl LN Jiří Hráček ze Židovské liberální unie. Svolavatel ultrapravicové demonstrace Petr Kalinovský před zahájením pochodu vysvětloval, jak je možné jedním dechem utčit památku obětí holocaustu, a zároveň pořádat protižidovské shromáždění. Jak uvedl, sám v tom spor nevidí. Za holocaust totiž označil "masakry Palestinců ze strany Izraele". "Masakry se tam dějí ne od roku 1948, ale počátky můžeme najít už v roce 1897, kdy tam přišly první vlny přistěhovalců," tvrdí Kalinovský. A v čem spočívá podle pravicových extrémistů podobnost s nacistickým holocaustem z druhé světové války? "V počtu obětí ani ve způsobu masakrování ne, ale principiálně se to rovná tomu samému," řekl a dodal, že "každý, kdo zabije jednoho člověka pro jeho rasu nebo národnost, ten jako kdyby zabil celé lidstvo". Holocaustu se ale podle něj dopouští na

Blízkém východě pouze Izrael. "Z palestinské strany to totiž páchá jen několik málo extrémistů, ze strany Izraele je to ale celý stát."

Špatně skrývané sympatie k nacistům

Za pouhou náhodu označil Kalinovský také fakt, že podobný pochod shořícími loučemi uspořádali v Praze naposledy fašisté za druhé světové války. "Je nám velmi líto, že toto srovnání vůbec někoho napadá," řekl mladík, který se před čtyřmi lety zapsal do policejních databází tím, že před budovou Rádia Svobodná Evropa zapálil izraelskou vlajku. "No, tenkrát jsem skutečně ten hadr zapálil a důvody byly stejné, jaký mělo mít dnešní shromáždění," řekl v sobotu o tomto incidentu novinářům. Politolog Zdeněk Zbořil, který se extrémní pravicí dlouhodobě zabývá, soudí, že Kalinovského slova o tom, že pochodňová akce nemá žádnou souvislost s fašismem, jsou čistě účelová. "Myslím, že tato souvislost by se v tom měla spatřovat. Organizátoři té akce jsou známi svými projevy antisemitismu, a veřejnost si proto tuto souvislost automaticky dá dohromady. Stejně by si to měly spojit i autority města," řekl LN Zbořil. Od 20. let minulého století se podle jeho slov pochody s ohněm stále více a více identifikují s nacismem. "Ta symbolika je zřejmá. Svě srazy a velká > shromáždění s loučemi v noci pořádalí členové NSDAP, SS a SA," řekl. Podle politologa pochodovali nacisté noční Prahou s pochodňami v rukách například v červnu 1942, když Němci odváželi z metropole tělo zastřeleného říšského protektora Reinharda Heydricha. Fakt, že magistrátem zakázaný pochod nakonec stejně proběhl, i když ne v ulicích Židovského Města, bude mít pro svolavatele Kalinovského úřední dohru - Praha 2 s ním povede přestupkové řízení. "Pochod byl oficiálně rozpuštěn a zakázán, a přesto proběhl. Svolavatel bude proto oznámen Obvodnímu úřadu v Praze 2 pro přestupek proti právu shromažďovacímu," vysvětlila další postup úřadů pražská policejní mluvčí Daniela Razímová.

Reakce zástupců židovských organizací

"Děkuji všem členům a přátelům, kteří se postavili na odpor neonacistům. Vážím si jejich občanské statečnosti. Domnívám se, že zabývat se v takové situaci pouze sepisováním protestních petic v teplých zamčených kancelářích a úvahami, proč k tomu vůbec mohlo dojít, by zřejmě hanebnému ohňovému pochodu neonacistů ulicemi Židovského Města kolem našich synagog nezabránilo."

František Fendrych, předseda Židovské liberální unie

"Možnost konání takových akcí považuji za skandální. Hořce připomínají Křišťálovou noc, které padly v nacistickém Německu za obětí tisíce Židů a shořely stovky synagog. Jde o zřejmou snahu vyvolat protižidovské nálady."

Jan Munk, předseda Federace židovských obcí

Hlavní organizátor sobotního pochodu Petr Kalinovský

Svolavatelem sobotní demonstrace byl čtyřladvacetiletý Petr Kalinovský, známá postava české ultrapravicové scény. Svými protižidovskými postoji se nijak netají. V sobotu například označil izraelskou vlajku za "hadr". Při demonstraci proti vysílání Rádia Svobodná Evropa do Iráku a Íránu 20. září 1998 ji dokonce zapálil a byl za to posléze stíhán. Je znám i z demonstrací Národního odporu, hnutí, které ministerstvo vnitřní věci odmítlo zaregistrovat pro jeho blízkost k neonacismu. Řada představitelů tohoto hnutí byla v minulosti stíhána a odsouzena za propagaci fašismu. Politicky se Kalinovský angažoval jako člen Republikánské mládeže, nyní je aktivním členem Republikánů Miroslava Sládka. Loni na podzim za tuto stranu neúspěšně kandidoval ve volbách do pražského zastupitelstva, na kandidátce byl třetí. Kalinovský studoval politologii v Hradci Králové a dosáhl titulu bakalář.

<<<Konec>>>

DENÍK METRO - Neonacisté protestovali proti sionismu

Zdroj: Metro

Datum: 13. 1. 2003

Název: Neonacisté protestovali proti sionismu

Podtitulek: Několik desítek neonacistů se v sobotu sešlo na pražském náměstí F. Kafky.

Pochodem bývalou židovskou čtvrtí chtěli protestovat proti údajnému palestinskému holocaustu, který podle nich páchá izraelský stát.

Autor: ČTK

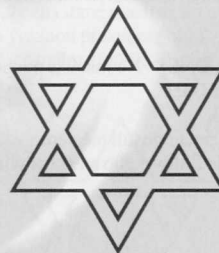
Str.: 02

Rubrika: Z domova

Oblast: Střední Čechy

Zpracováno: 13. 1. 2003 08:55:10

Identifikace: MT20030113010007

Text: Poté, co jim úředník magistrátu oznámil, že pochod po oznámené trase zakazuje, byla demonstrace rozpuštěna. Neonacisté, z nichž asi 15 zapálilo pochodně, se poté vydali směrem k Národní třídě a Karlovu náměstí. Nakonec došli na Palachově náměstí, kde pochod ukončili. V blízké Maiselově ulici

VEČERNÍK PRAHA - Pochod neonacistům zatrhli

Zdroj: Večerník Praha

Datum: 13. 1. 2003

Název: Pochod neonacistům zatrhli

Podtitulek: Minutu před zahájením oznámenou akci utnul úředník pražského magistrátu

Ročník: 13

Číslo: 010

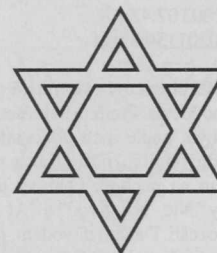
Str.: 04

Rubrika: Krimi

Oblast: Střední Čechy

Zpracováno: 13. 1. 2003 06:00:23

Identifikace: V120030113000020

Text: Plánovanou trasou kolem bývalé židovské čtvrti žádný průvod nešel. Nakonec se na protest vydali jinudy, čekali na ně totiž několik desítek anarchistů a antifašistů. Navíc bylo v postranních ulicích v záloze několik policejních vozů se zásahovou jednotkou.

LUBOŠ KAVKA

Staré Město - Pochodem bývalou židovskou čtvrtí chtělo v sobotu projít několik desítek neonacistů, kteří se šli kolem sedmnácté hodiny na náměstí Franze Kafky v Praze 1. Podle svolavatele Petra Kalinovského chtěli protestovat proti údajnému palestinskému holocaustu, který podle nich páchá izraelský stát. Ve stejnou dobu se v blízké Maiselově ulici sešlo asi sto padesát anarchistů, antifašistů a členů Židovské liberální unie, kteří chtěli pravicovým extremistům pochod znemožnit. Někteří z nich měli připraveny sáčky s popelem, které chtěli sypat neonacistům na hlavu. Ohlášený pochod se ale nekonal, protože jej magistrát na poslední chvíli zakázal. "Vzhledem k tomu, že se oznámené shromáždění odchýlilo od původního záměru, nastaly okolnosti k jeho rozpuštění. Tímto vás jako svolavatele vyzývám, aby shromáždění bylo ukončeno a abyste se rozešli," vyzval svolavatele právník magistrátu Tomáš Lejnar za nezbytného použití vysvětlujících paragrafů zákona o právu shromažďovacím. "Podle zákona se budeme samozřejmě odvolávat k soudu. Vzhledem k tomu, že pokuta je na můj vkus celkem vysoká, tak asi nebudete než uposlechnout výzvy," řekl svolavatel Petr Kalinovský, který ihned potom oznámil účastníkům demonstrace, že oficiálně shromáždění rozpouští. "Ukázalo se, že by mohlo dojít k porušení zákona s ohledem na ustanovení hovořící o hanobení rasy, národa a přesvědčení," zhodnotil situaci přítomný primátor Pavel Bém. Skupina neonacistů se ale přesto vydala směrem k Národní třídě a Karlovu náměstí, před kterým odbočili a pokračovali na Palackého náměstí. Cestou vykřikovali hesla Nic než národ a Čechy Čechům. Při pochodu zapálili asi čtrnáct připravených pochodní. Po celé trase je doprovázeli policisté, včetně dvou na koních. Po necelých čtyřiceti minutách se účastníci z Palackého náměstí rozešli. "K žádnému konfliktu nedošlo a policisté zasahovat nemuseli. Nikdo nebyl zraněn a na policejní služebnu nebyl předveden nikdo. Policisté zkontrolovali několik účastníků. Svolavatel bude oznámen pro přestupek proti právu shromažďovacímu na městskou část Praha jedna," řekla Daniela Razímová z pražské policejní správy.

DENÍKY MORÁVIA - ZLÍNSKÉ NOVINY, Kladenské listy, BEROUNSKÝ DENÍK,

ZNOJEMSKÉ LISTY, DENÍK VYSOČINA, BRNĚNSKÁ ROVNOST - Skiní se do židovského města nedostali

Zdroj: Deníky Morávia - základ

Datum: 13. 1. 2003

Název: Skiní se do židovského města nedostali

Ročník: 14

Číslo: 010

Autor: Josef Hympl

Str.: 02

Rubrika: Česká republika

Zpracováno: 13. 1. 2003 04:15:27

Identifikace: WX20030113000006

Text: Josef Hympl Praha Na poslední chvíli zabránili v sobotu úředníci pražského magistrátu ohlášenému pochodu několika desítek pravicových radikálů starým židovským městem. Skinheadi se proto vydali se zapálenými pochodněmi za doprovodu policie opačným směrem k Palachovu náměstí. Nedošlo ani na očekávané bitky se zhruba stovkou levicových aktivistů, kteří nechtěli holým lebkám pochod kolem Staronové synagogy a židovského hřbitova umožnit. Oznamovatel a pořadatel akce Petr Kalinovský, který se proslavil především pálením vlajky s Davidovou hvězdou před izraelskou ambasádou, původně překvapivě uvedl, že pochod má být uctěním památky obětem holocaustu. Nejspíš proto nebylo proti skinheadskému shromáždění oficiálních připomínek. "Účelem je připomenout si památku palestinského holocaustu, který dlouhodobě páchal stát Izrael," vysvětlil později své pojetí vzpomínkového aktu Kalinovský. Židé celého světa podle něj cítí mimořádnou soudržnost a židovský nacionalismus považuje za nejsilnější na světě. Kalinovský i věra před svědky označil izraelskou vlajku za kus hadru. Těsně před pátou odpovídně, kdy se skinheadi shromáždili na náměstí Franze Kafky v centru metropole, městský právník Tomáš Lejnar sdělil, že podle dostupných informací má pochod sloužit jinému účelu, než bylo původně hlášeno, a proto jej magistrát zakazuje. Policie v neděli označila demonstraci za poklidnou. Nikdo nebyl zatčen. Pouze několik holohlavých radikálů bylo kontrolováno kvůli nášivkám na oblečení. Proti akci skinheadů ostře vystoupili i někteří politici v čele s předsedou Senátu Petrem Pithartem. Předseda Federace židovských obcí Jan Munk již dříve řekl, že považuje vůbec možnost konání takových akcí za skandální, protože o jejich antisemitském charakteru nemůže být pochyb. Někteřím dokonce pochod se zapálenými pochodněmi v době židovských bohoslužeb evokoval nechvalně proslulou nacistickou Křišťálovou noc. Při ní byly v hitlerovském Německu v roce 1938 zavražděny tisíce židů a zapáleny stovky synagog.

Fotografie:

Předseda Spolku na podporu nezávislé justice John Bok (vpravo) se společně s asi stovkou anarchistů, antifašistů a členů Židovské liberální unie pokouší v pražské Maiselově ulici zabránit neonacistům v pochodu bývalou židovskou čtvrtí.

MLADÁ FRONTA DNES - Neonacisté pochodovali městem

Zdroj: Mladá fronta Dnes

Datum: 13. 1. 2003

Název: Neonacisté pochodovali městem

Podtitulek: Cestu do Židovského města pravicovým extremistům úředníci magistrátu zakázali

Ročník: 14

Číslo: 010

Autor: lin

Str.: 01 - Praha

Rubrika: Titulní strana

Oblast: Tisk celostátní

Zpracováno: 13. 1. 2003 04:07:09

Identifikace: MF20030113020001

Text: Neonacisté v sobotu navečer prošli za svitu pochodní Prahou. Od Staroměstského náměstí nezamířili do bývalé židovské čtvrti, jak chtěli, ale na Palackého náměstí. Staré Město (lin) Na náměstí Franze Kafky v Praze I postává před pátou hodinou odpoledne asi dvacítka neonacistů. Někteří mají přes hlavu přetažené kukly a několik jich třímá v rukou pochodně. Jsou připraveni vyrazit na pochod do bývalé židovské čtvrti, kde chtějí protestovat proti údajnému palestinskému holocaustu, který podle nich páchá Izrael. Jen kousek od nich postávají policisté. Nechybí tu ani dvojice mužů v uniformách od jízdni policie. Několik policistů míří ke skupince demonstrantů. "Vaše doklady," požadují a opisují si údaje z jejich občanských průkazů. V té chvíli je už v Maiselově ulici shromážděno na 150 lidí. Anarchisté, antifašisté a členové Židovské liberální unie chtějí neonacistům v pochodu zabránit. Těsně před pátou hodinou, kdy měli neonacisté vyrazit, k nim přichází magistrátní úředník. "Pochod po oznámené trase se zakazuje," oznamuje svolavatel akce Petru Kalino vskému. Ten zprávu pravicovým extrémistům tlumočí. "Demonstrace je zakázána, proto ji rozpouštím," říká skupince kolem sebe.

Neonacisté se přesto vydávají na cestu. Ne však do bývalé židovské čtvrti. Míří na opačnou stranu. Vzápětí se nad jejich hlavami objevují zapálené pochodně. "Sakra, je vítr, nejde to zapálit," stěžují si dva asi dvacetiletí mladíci. "Pojď za roh," říká druhý. Pochodeň jim konečně vzplanula a oni se připojují k ohnivému pochodu. Skupinka je následována policisty, novináři a několika zvědavými a překvapenými kolemjdoucími. Některým starším lidem pochod s pochodněmi připomněl dobu nacistické okupace. "Vždyť jim ještě teče mlíko po bradě. Nikdo z nich tu hroznou dobu nepamatuje. Potřebovali by přehnout přes koleno," říká prošedivělý sedmdesátník své přibližně stejně staré společnosti.

Průvod se proplétá mezi Pražany a turisty uličkami Starého Města. Neonacisté přecházejí přes Národní třídu do Spálené ulice. Policisté je směřují na chodníky. "Nic než národ," a "Čechy Čechům," skandují převážně neonacisté. Pochodující pak procházejí Myslíkovou ulicí a Náplavní ulicí na Rašínovo nábřeží a Palackého náměstí. Tady se extrémisté s pochodněmi shromažďují pod pomník Františka Palackého. Poté je zhasinají a rozcházejí se. "Svolavatele pochodu policie oznámí obvodnímu úřadu kvůli přestupku proti shromažďovacímu právu," uvedla včera Daniela Razímová z pražské policejní správy.

DENÍK PRÁVO - Nestoudnost

Zdroj: Právo

Datum: 13. 1. 2003

Název: Nestoudnost

Ročník: 13

Číslo: 010

Autor: Pavel Verner

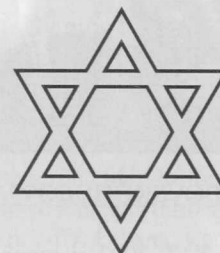
Str.: 06

Rubrika: Publicistika

Oblast: Tisk celostátní

Zpracováno: 13. 1. 2003 07:39:12

Identifikace: PR20030113000039

Text: Glosa

Český antisemitismus přitvrdil. Ne snad v razanci tupých hesel a počtu zhanobených hřbitovů, ale v míře nestoudnosti, jež je nevidaná. Mladí neonacisté, chystající se k pochodu starou pražskou čtvrtí, kdysi obývanou Židy, nechťeli vůbec hulákat, že někdo má skončit v plynu. Chtěli dokonce protestovat proti holocaustu, tomu údajně páchanému Izraelci na Arabech. Spousta neonacistických "myslitelů" zpochybňuje vyvražďování Židů řízené německým státem za druhé světové války a upírá mu historickou objektivitu. Holocaust označují za sionistický mýtus. Když se jim to ale hodí, klidně si holocaustem zašermují. Používat ten termín, tak tragicky zakotvený v dějinách, v souvislosti s izraelsko-palestinským konfliktem, je nejen hloupé. Jejich záměr byl především nesmírně urážlivý. Pro potomky obětí a pro všechny, kteří jsou zděšeni tím, co se v Evropě mohlo stát. Holocaust je takový úpadek lidství, že je významově nepřenosný na jinou situaci. Skupinku skandující Čechy Čechům pochopitelně vůbec nezajímá osud palestinských Arabů. Situace na Blízkém východě se jim pouze hodila k antisemitské provokaci. Bylo úlevné slyšet, že jim tu zábavičku pražský magistrát zakázal. Bylo ještě úlevnější vidět řady Pražanů, odhodlaných neonacisty do míst plánované provokace vůbec nepustit.

KOMENTÁŘ LIDOVÝCH NOVIN - Čelit nacionalistům

Zdroj: Lidové noviny

Datum: 13. 1. 2003

Název: Čelit nacionalistům

Ročník: 16

Číslo: 010

Autor: Jiří Loewy

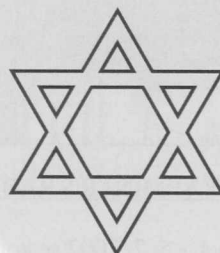
Str.: 10

Rubrika: Názory

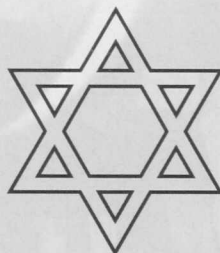
Oblast: Tisk celostátní

Zpracováno: 13. 1. 2003 07:43:28

Identifikace: LN20030113000038

Text: České úřady by měly příště více přitvrdit Internacionála nacionalistů je sice protimluv přičítací se vši logice, nicméně je zřejmé, že funguje. Nevěřím totiž, že pouhou náhodou se chtěli 11. ledna projít s pochodněmi v rukou pražským Josefem čeští nicnežnárodovci a o 880 km dál ve Wuppertalu dostali úplně stejný nápad jejich zdejší soukmenovci. I ti si zvolili trasu záměrně provokativní: hodlali pochodovat kolem nové synagogy v Barmenu a podél Gemarker Kirche, evangelického kostela, který byl za nacismu významným střediskem protihitlerovského odporu. Sobotní podujetí neonacistů dopadlo stejně neslavně v Praze jako v západoněmeckém velkoměstě. "Wuppertal je město, v němž lidé mnoha národností spolu žijí v míru, a tak to musí zůstat," zdůraznila městská rada a vyzvala demokratické občany k protidemonstraci. Policejní ředitel zároveň ohlásil, že chystané maširování nepřipustí. A tak hrst pravicových extrémistů zalezla, konfrontována nejen s drtivou převahou demokratické veřejnosti, ale také s výraznou pomocí policie pěší i jízdni. Znovu se tak potvrdila zkušenost, která je v Německu ještě stále živá. Totalitním provokacím je zkrátka nutno čelit v samém zárodku. Lze jen doufat, že i české úřady vůči hajlujícím zakuklencům přitvrdí.

ZE ŽIVOTA ŽLU

František Fendrych

VZPOMÍNKOVÉ SETKÁNÍ V KOLÍNSKÉ SYNAGOZE

V neděli 9. 6. 2002 se delegace ŽLU zúčastnila vzpomínkového setkání v kolínské synagoze k 60. výročí deportace kolínských Židů. Po bohoslužbě vedené rabínem Dr. Andrewem Goldsteinem (z Northwood&Pinner Synagogue v Londýně) následoval koncert kolínského filharmonického orchestru (Vivaldi, Mozart, Gershwin, Handel a Jewish Music).

foto: Stanislav Jaki

KONCERT ŽIDOVSKÉ HUDBY VE VALDŠTEJNSKÉ ZAHRADĚ

V pondělí 1. 7. 2002 si mnoho členů ŽLU přišlo poslechnout koncert židovské hudby, který se konal v pražské Valdštejnské zahradě. Vystoupily zde kupiny Chesed (Praha), Pressburger Klezmer (Bratislava) a světoznámí Klezematics (USA). Krásná a radostná hudba na závěr zvedla k tanci desítky mladých i starších účastníků. Byl to nebyvalý nezapomenutelný zážitek. Závěrečné slovo pronesl spisovatel Arnošt Lustig.

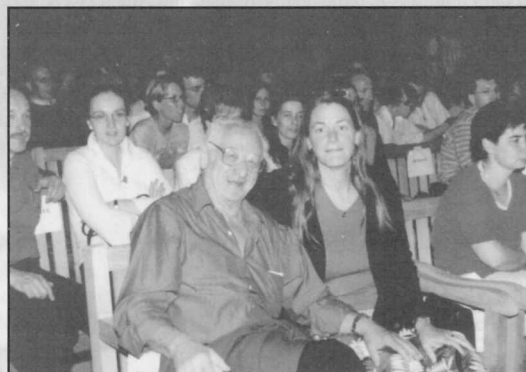

foto: Ondráš Edelman

JUDAISTICKÝ SEMINÁŘ S RABÍNEM SALAMONEM

Ve dnech 4. - 5. 7. 2002 se konal druhý seminář pro konvertity, ale i další zájemce o židovské vzdělání.. První den se konal v děčínské synagoze, večer byl ukončen koncertem skupiny Chesed. Druhý den seminář pokračoval v prostorách ŽLU v Praze, Dlouhá 37. 48 účastníků vyjádřilo své nadšení ze zajímavých přednášek, diskusí, ale i možnosti individuálních rozhovorů s panem rabínem Thomasem Salamonem z londýnské Westminster Synagogue, kterého si i ŽLU už před dvěma lety zvolila za svého rabína. Bylo domluveno, že další seminář se bude v roce 2003 konat v moravské pobočce ŽLU Bejt Holešov.

foto: Jiří Hráček

RABÍNSKÝ SEMINÁŘ „ABRAHAM GEIGER COLLEGE“ V BERLÍNĚ - POSTUPIMI

Rabín Salamon nás během uvedeného setkání informoval, že byl otevřen nový evropský rabínský seminář „Abraham Geiger College“ v Postupimi u Berlína. Po londýnské „Leo Baeck College“ je to druhý seminář, který umožňuje studium progresivního (liberálního) judaismu. Náš pan rabín Thomas Salamon zde bude též přednášet. Předseda ŽLU se v Praze setkal s budoucím rabínským studentem „Abraham Geiger College“ panem Tomášem Kučerou, který je nyní na stáži v Izraeli. Zájemcům o podrobnější informace o „Abraham Geiger College“, případně o studium progresivního judaismu, můžeme zaslat další detaily e-mailem.

FESTIVAL ŽIDOVSKÉ KULTURY V HOLEŠOVĚ

Pobočka ŽLU, židovská komunita Bejt Holešov, vedená předsedou panem Jiřím Richterem, úspěšně uspořádala dne 10. 8. 2002 velmi hodnotný „Festival židovské kultury“, který se z větší části konal ve známé holešovské Šachově synagoze. Součástí festivalu byl koncert sefardských písní v podání Vladimíra Mertvy a Jany Lewitové. Dále proběhl cyklus přednášek o historii holešovského ghetta, výstava knih a rituálních předmětů a prohlídka židovského hřbitova s odborným výkladem. Obdivujeme aktivitu a nadšení členů židovské liberální komunity Bejt Holešov, která se chystá v roce 2003 zorganizovat též další seminář pro zájemce o konverzi k judaismu z řad ŽLU.

ROŠ HAŠANA V JUBILEJNÍ SYNAGOZE

V době začátku nového židovského roku 5763 (Erev Roš Hašana, 6. 9. 2002) byly prostory ŽLU ve Dlouhé 37 v evakuované záplavové oblasti. Dostali jsme však laskavé pozvání od členů synagogálního sboru Jubilejní synagogy v Jeruzalémské ulici (E. Svátek, A. Putík) a prožili s nimi bohoslužbu a slavnostní setkání k začátku roku 5763.

DELEGÁT ŽLU V LONDÝNSKÉ FINCHLEY REFORM SYNAGOGUE

Ve dnech 12. - 15. 9. 2002 navštívil delegát ŽLU pan Vladimír Erban spřátelenou Finchley Reform Synagogue v Londýně, kde se konala vzpomínka na 60. výročí deportace Židů z Uhříněvsi, odkud mají ve Finchley tóru.

(FOTO, příp. i doplňky k textu od V. Erbana, v.erman@vupp.cz).

ÚČAST NA SPORTOVNÍCH HRÁCH HAKOACH V PLZNI

Řada členů ŽLU se zúčastnila o víkendu 13. - 15. 9. 2002 už 8. ročníku tradičních sportovních her židovského klubu Hakoach. Tyto hry se konaly v Plzni.

(FOTO: O. Edelmann)

EREV SIMCHAT TÓRA S BENJAMINEM KURASEM

Kabalat Šabat spojený s předvečerem svátku Simchat Tóra se konal v pátek 27. 9. 2002 ve Dlouhé 37. Vedl ho pan Benjamin Kuras, který spolu s Evou Sotoniakovou z Ostravy, natočil nápěvy modliteb ze Siduru ŽLU.

(FOTO: L. Šancová, O. Edelmann)

KABALAT ŠABAT S RABÍNEM DOUGLASEM CHARINGEM

Dne 11. 10. 2002 jsme byli na Kabalat Šabat opět pozváni do Jubilejní synagogy. Poté jsme se poprvé setkali s novým rabínem, kterého WUPJ delegovala k návštěvám České republiky, panem Douglasem Charingem.

PRVNÍ ČTYŘI KONVERTITĚ ŽLU SE STALI ŽIDY

Den 17. 10. 2002 bude zapsán zlatým písmem v historii ŽLU. Tento den předstoupili před rabínský soud (Bejt Din) evropského regionu Světové unie progresivního judaismu (WUPJ) v Londýně první čtyři konvertité ŽLU, úspěšně zvládli závěrečné pohovory a byli prohlášeni za plnoprávné Židy.

ŽLU PŘIJATA DO FEDERACE ŽIDOVSKÝCH OBCÍ V ČR

Na zasedání Rady FŽO dne 22. 10. 2002 byla ŽLU přijata za přidruženou organizaci Federace židovských obcí v České republice. Detaily obsahuje podrobnější článek F. Fendrycha v tomto čísle zpravodaje Hatikva.

PŘEDSEDA WESTMINSTER SYNAGOGUE V PRAZE

Dne 23. 10. 2002 navštívil Prahu předseda Westminster Synagogue v Londýně pan Howard Leigh spolu se dvěma chlapci, kteří právě absolvovali Bar Mícva. Židovskou čtvrtí, synagogami a starým židovským hřbitovem je provedli členové představenstva Jiřina Nováková a František Fendrych.

SPISOVATELKA EVA ERBENOVÁ V DĚČÍNĚ

Oslavu svých narozenin (24. 10.) prožila dne 31. 10. 2002 v děčínské synagoze spisovatelka a děčínská rodačka (žijící v Izraeli) paní Eva Erbenová. Do Děčína ji doprovodil předseda ŽLU František Fendrych.

SETKÁNÍ S RABÍNEM PROF. J. MAGONETEM, R. E. TRESSLEREM A O. KUREREM

V pátek 1. 11. 2002 proběhlo ve Dlouhé 37 setkání hned se třemi zajímavými osobnostmi: děkanem londýnské „Leo Baeck College“ profesorem Jonathanem Magonetem, židovským spisovatelem (původem z Čech) panem René Edgarem Tresslerem z Washingtonu a členem vedení evropského regionu WUPJ panem Oliverem Kurerem.

KONCERT „BOSTON STRING QUARTET“ VE ŠPANĚLSKÉ SYNAGOZE

Na laskavé pozvání konzervativní komunity Bejt Praha si řada členů ŽLU dne 6. 11. 2002 vyslechla ve Španělské synagoze nádherný koncert špičkového amerického smyčcového kvarteta „Boston String Quartet“. Přítomni byli též velvyslanci Izraele a USA v České republice.

MANŽELÉ HELENA LAURENCE LEWISOVI V PRAZE

Dne 8. 11. 2002 navštívili Prahu manželé Helen a Laurence Lewisovi z Finchley Reform Synagogue v Londýně. Prožili s námi šabatovou bohoslužbu a následně příjemné posezení.

DALŠÍ SETKÁNÍ S RABÍNEM CHARINGEM

Dne 15. 11. 2002 od 18:00 ve Dlouhé 37 vedl páteční bohoslužbu Kabalat Šabat rabín WUPJ pan Douglas Charing.

SLAVNOSTNÍ VĚNOVÁNÍ SVITKU TÓRY KOMUNITĚ „MASORTIČR“

V sobotu 17. 11. 2002 od 11:30 se ve velkém zasedacím sále židovské radnice v Maiselově 18 konalo uvedení rabína Ronalda Hoffberga do úřadu rabína konzervativního směru Masorti v ČR do úřadu. Dopisem předsedovi F. Fendrychovi byla na tuto událost pozvána i delegace ŽLU. Podle sdělení prozatímního předsedy pana Palkoviče mělo Masorti ČR v té době 30 členů. Nejkrásnějším okamžikem tohoto setkání bylo slavnostní převzetí svitku tóry, který komunitě Masorti ČR věnovala židovská komunita z New Jersey. V té chvíli jsme si s dojetím říkali: Kéž by se ŽLU brzy také dočkala svého vlastního svitku tóry.

EREV CHANUKA S BENJAMINEM KURASEM

V pátek 29. 11. 2002 byla ve Dlouhé 37 uspořádána oslava začátku svátku Chanuka, kterou vedl spisovatel Benjamin Kuras. V milé a přátelské atmosféře prožilo tento slavnostní večer více než 35 členů ŽLU.

PŘEDNÁŠKA RABÍNA CHARINGA

Dne 13. 12. 2002 se konala ve Dlouhé 37 přednáška rabína Charinga na téma: hřích, peklo, micvot, nebe, ráj, posmrtný život, srovnání pojetí v tradičním a progresivním judaismu.

NOVÝM ŠÉFREDAKTOREM HATIKVY BOHUMIL SKÁLA

Představenstvo ŽLU jmenovalo na své schůzi dne 8. 1. 2003 novým šéfredaktorem Hatikvy pana MUDr. Bohumila Skálu, Ph.D. Jeho zástupcem se stal pan Mgr. Tomáš Květák.

SPOLEČNÝ KABALAT ŠABAT S BEJT PRAHA A DALŠÍ PŘEDNÁŠKA RABÍNA CHARINGA

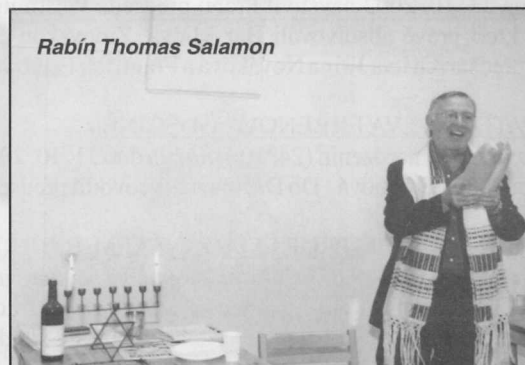
V pátek 10. 1. 2003 byli členové ŽLU pozváni konzervativní komunitou Bejt Praha na společný Kabalat Šabat do Španělské synagogy. Bohoslužbu zde vedl náš rabín Douglas Charing spolu s panem Petrem Györim z Bejt Praha. Po kuduši jsme se vrátili do Dlouhé 37, kde měl rabín Charing přednášku na téma: Mojžíš, desatero, smlouva mezi Izraelity a Bohem. Přednáška byla fundovaná, zajímavá, ale i vtipně podaná. Výborně ji překládal člen ŽLU pan Michael Makovec. Jen jsme litovali, že ji pan rabín nemá v písemné formě, neboť o ni projevíli zájem mimopražští členové ŽLU (dokonce až z Košic), určitě bychom ji přetiskli v Hatikvě.

PROTINACISTICKÉ SHROMÁŽDĚNÍ V MAISELOVĚ ULICI

Skupina asi 40-ti neonacistů chtěla v sobotu 11. 1. 2003 od 17:00 pochodovat s hořícími pochodněmi pražským Židovským Městem. Jejich akce, oficiálně uvedená jako „připomínka obětí holocaustu“ byla už dříve pražským magistrátem omylem povolena a hrozilo, že se opravdu uskuteční! ŽLU proto svolala na sobotu 11. 1. od 16:45 protiakti, shromáždění, které mělo zablockovat vstup do Maiselovy ulice, aby tudý neonacisté nemohli projít. Zde se pak skutečně sešlo přes 150 lidí členové ŽLU, antifašisté a anarchisté, kteří byli rozhodnuti za každou cenu zabránit neonacistům v jejich odporne provokaci, ohňovém pochodu kolem našich synagog. Pražský magistrát pak konečně těsně před 17:00 akci neonacistů oficiálně zakázal vzhledem k nebezpečí násilných střetů. Detaily se můžete dočíst v úvodníku tohoto čísla

Benjamin Kuras a Viktor Sanovec

Rabín Thomas Salamon

foto: Jirří Hráček a Libuše Šancová

DOBŘE ZPRÁVY Z FEDERACE ŽIDOVSKÝCH OBCÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ

František Fendrych

ŽIDOVSKÁ LIBERÁLNÍ UNIE PŘIDRUŽENOU ORGANIZACÍ FEDERACE ŽO

Dne 22. 10.2002 v 10:00 hodin se sešla ke svému dalšímu jednání Rada Federace židovských obcí v České republice (FŽO). Hned prvním bodem programu bylo hlasování o přijetí ŽLU za přidruženou organizaci Federace ŽO v ČR. Pro se vyslovilo 22 delegátů, proti byl 1, zdrželo se 7. ŽLU se tedy jasnou většinou hlasů stala členem Federace židovských obcí v České republice. V Radě FŽO ji bude podle rozhodnutí představenstva ŽLU zastupovat místopředsedkyně Jiřina Nováková (předseda ŽLU František Fendrych je v současné době do Rady FŽO delegován za židovský sportovní klub Hakoach). ŽLU tak získala možnost se svým hlasem přímo podílet na rozhodování Rady FŽO o významných krocích a budoucím směřování Federace ŽO v ČR.

LIBERALIZACE PODMÍNEK ČLENSTVÍ V ŽIDOVSKÝCH OBCÍCH

Poměrem hlasů 25 (pro) : 2 (proti) : 3 (zdrželi se) byl přijat nový Statut Federace židovských obcí v České republice (FŽO), Hlava II Vzorové Stanovy ŽO, v němž jsou kritéria pro členství v židovských obcích stanovena takto: (citát)

Článek 2 - Členství v ŽO

Představenstvo ŽO přijímá členy na základě jejich žádosti a doporučení rabína ŽO, případně vrchního zemského rabína FŽO (viz Hlava I, čl. 8, odst. 8 tohoto Statutu), který na základě předložených dokladů, případně hodnověrných svědectví ověří, zda údaje v žádosti o přijetí do ŽO odpovídají skutečnosti a příslušným halachickým předpisům.

Článek 3 - Řádné členství

1. Řádné členství v ŽO může být přiznáno žadateli (žadatelce) při splnění jedné z podmínek:

- a) je-li nebo **byl-li alespoň jeden z rodičů** žadatele (žadatelky) prokazatelně Žid (Židovka) podle příslušných halachických předpisů.
  - b) podrobil-li se žadatel (žadatelka) konverzi podle příslušných halachických předpisů.
2. Pro přijetí žadatele nebo žadatelky mladších 18 let je nutný souhlas jeho rodičů nebo zákonných zástupců.
3. Po přijetí je nový člen zapsán do jednotné členské evidence ŽO.

Článek 4 - Mimořádné členství

Mimořádné členství v ŽO může být přiznáno žadateli (žadatelce), je-li nebo byl-li alespoň jeden z prarodičů žadatele (žadatelky) prokazatelně Žid (Židovka) podle příslušných halachických předpisů. Mimořádné členy přijímá svým rozhodnutím představenstvo ŽO. Ustanovení čl. 2 těchto stanov platí pro mimořádné členy obdobně. ŽO vytváří veškeré podmínky, aby se mimořádný člen mohl stát členem řádným. Rabíni ŽO a FŽO jsou povinni zohlednit mimořádné členství při konverzi. (konec citátu)

Uvedená kritéria jsou prakticky zcela ve shodě s podmínkami danými konstitucí Světové unie progresivního judaismu (WUPJ)! V přípustnosti patrilineity (židovství po otcí) jsou dokonce liberálnější, než požaduje konzervativní judaismus (hnutí Masorti), jehož praktikování v českých židovských obcích bylo v minulém roce 2002 povoleno ustanovením Rady FŽO z 5. 6. 2002. Paradoxně však praktikování progresivního (liberálního) judaismu v rámci Federace ŽO v ČR zůstává zakázané dřívějším rozhodnutím Rady FŽO ze dne 16. 1. 2002. Základní otázkou nyní zůstává, **jaké konverze k judaismu jsou přípustné?** Nový Statut FŽO obsahuje formulaci „...podrobil-li se žadatel (žadatelka) konverzi podle příslušných halachických předpisů.“ Jak však tuto podmínku interpretovat, když vrchní zemský rabín Karol Efraim Sidon na uvedeném zasedání Rady FŽO komentoval kritéria řádného členství v nově přijatém Statutu FŽO slovy: „Tohle už není žádná halacha...“? V souladu se závěry minulých jednání Rady FŽO se domnívám, že podle nového Statutu FŽO jsou přípustné konverze podle regulí tradičního (halachického) nebo konzervativního judaismu. Podle mých znalostí se však konverze podle konzervativních pravidel (daných hnutím Masorti) a pravidel progresivního (liberálního) judaismu (stanovených WUPJ) téměř neliší, a to ani v požadavcích na židovské vzdělání, rituální předpoklady či v délce trvání konverze (obvykle 2 roky). Rabín Sidon navrhl do nového Statutu FŽO následující možnost zpřísnění podmínek pro členství v židovských obcích, kterou Rada FŽO schválila: (citát)

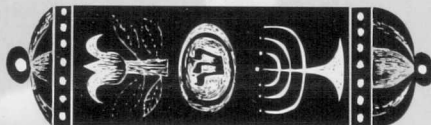
Článek 2 - Židovské obce

6. ... **Jednotlivé ŽO mohou zúžit ustanovení o řádném členství v ŽO (Hlava II, Článek 3, odst. 1a) nebo ustanovení o mimořádném členství vyloučit.** Ustanovení o členství v ŽO a o volebním právu **však nelze rozšiřovat. Porušení těchto zásad** musí být projednáno Radou FŽO, která **může rozhodnout** o dalším členství ŽO, která by tato ustanovení porušila, ve FŽO.

(konec citátu)

Z materiálů zaslaných členům židovské obce v Praze před jejím členským shromážděním, které se zde má konat 9.2.2003, je jasné, že takové zpřísnění členství je navrhováno právě v pražské ŽO. Pokud členské shromáždění pražských Židů daný návrh schválí, zůstane v ŽO Praha, která je (se současným počtem více než 1500 členů) největší v České republice, zachována původní tradičně halachická podmínka pro řádné členství židovství pouze po matce.

Věřím, že další demokratické diskuse v Radě FŽO v blízké budoucnosti povedou ke schválení možnosti praktikovat v rámci Federace ŽO též progresivní (liberální) judaismus, který ŽLU považuje za velkou naději pro přežití a rozvoj židovství v České republice.

ROŠ HA-ŠANA 5763 (2002 - 3)

Svět přivítal rok 2000 s nadějí, že nadcházející století bude jiné alespoň v tom, že budeme moci žít v míru a vzájemném souladu, spory a různice že budeme řešit slovně, v diskusi a ne válkou. Jenže tak tomu být nemělo a naše naděje a víru v lepší příští zmařil teroristický útok z 11. září 2001.

Byl to obrovský šok způsobený nejen tím, co se stalo a lidským a fyzickým rozměrem té zkázy, ale také tím, že naše modlitby, naděje a usilování byly opomenuty, jakoby zahozeny do popelnice.

Od té chvíle hrůzy nás nyní dělí rok. Otázkou je, jak do tohoto znesvářeného světa přinést nové myšlenky a doufání.

Jaký je význam modlitby a troubení na šofar, proč je to tak důležité po celý měsíc Elul, měsíc předcházející Roš ha-šana a o Roš ha-šana samotném?

Modlitba je koncipována jako přesvědčení, že Bůh existuje, slyší a vyslyší (Ž. 65:3, 115:3-7) Božství je zosobněné. Je to vlastně důsledek vyplývající z biblického pojetí stvoření člověka "k obrazu Božím" (Gen. 1:26-27), z něhož vyplývá, mezi jiným, společenství člověka a Boha. I když má modlitba základ intelektuální, svou povahou je spíše emocionální. Je výrazem lidského hledání Božství a touhy člověka zbavit před Bohem svou duši břemen (Ž. 42:2-3, /1-2/, 62:9 /8/). Modlitba má proto množství forem: je prosbou, zpovědí, meditací, reflexí, vzdáním díky, chválou a adorací.

Fungují tedy naše modlitby? Myslím, že modlení pomáhá, i když se bezprostředně nedostaví výsledky. Pomáhá nám jako jednotlivcům. Při modlení formulujeme své prosby. To nás citově vyladí a jsme tak lépe schopni vyrovnávat se s obtížemi a problémy, které přijdou.

Abychom se však mohli modlit, musíme dosáhnout určitého pochopení a opatřit si takzvané pomůcky, např. vhodné prostředí. Víme, že když zajdeme do muzea či galerie podívat se na nějaké obrazy, vnímáme je příznivěji, když jsou dobře instalovány a v příjemném prostředí. Lépe je vnímáme a lépe se nám o nich přemýšlí.

Představte si, že kráčíte po slunné pláži, nedaleko jasně modré moře. Asi byste si oleje či akvarely od neznámých umělců spíše koupili, nebo si je s požitkem prohlíželi, než kdybyste si stejné obrazy měli prohlížet na Karlově mostě za sněhové vánice či deště a zimy.

Před rokem jsme se sešli, abychom se pomodlili za přátele v USA a modlili jsme se za lepší svět, kde by nebylo tolik násilí. Naše modlitby ještě nebyly vyslyšeny, svět si však přece jen alespoň více uvědomil své nedostatky, nebo se o nich více mluví se snahou je řešit.

Další takovou pomůckou je synagoga a židovská obec a o Roš ha-šana ještě šofar a jeho zvuk.

Uslyšíme několik různých zvuků a všechny by nám měly pomoci modlit se a stát se více součástí našeho lidu a celého světa.

Tradice troubení na šofar pochází z událostí zaznamenaných v Tóře, kdy Abrahám našťestí obětoval berana a ne svého syna Izáka. Šofar je proto z beraního rohu. V Bibli se mluví o dvou zvucích trubky: tki' a tru' a. Tki' a je táhlé zatroubení a tru' a jsou tři *jevavot*, rozechvělé, kvílivé zvuky. Předepsáno je trojí zatroubení na šofar, protože slovo tru' a je v Bibli zmíněno třikrát.

Zvuky šofaru jsou jako naše modlitby. Vyjadřují náš výkřik (jelulej jelal) a přerušované zvuky zase vyjadřují lidské nálady a přání, tak relevantní symboly povahy lidských bytostí.

V měsíci Elulu se na šofar troubí od druhého dne nového měsíce, aby se tak zahájilo období pokání (Rema, Šulchan aruch, OH 581:1). Během Elulu zní šofar každý den s výjimkou posledního dne až do skončení Roš ha-šana a pak ještě jednou o Den smíření k ukončení závěrečné bohoslužby (neila).

O Roš ha-šana se před zadutím na šofar sedmkrát odříkává Žalm 47. To symbolizuje, že Izraelité museli sedmkrát obejít Jericho, než se jeho zdi zřítily zvukem šofaru a taktéž sedm nebi, jimiž musí projít modlitba, aby se dostala až k Božím trůnu ve formě prosby, zpovědi, adorace a vzdání díky.

Raši uvádí: "je už v povaze lidské, že když člověk fouká na šofar dlouho, jeho zvuk slábne a stává se nezřetelným, ale zde se zesílil. A je stále silnější a mocnější, epochu od epochy, generaci od generace. Vyzývá Izrael a zbožné lidi ze všech světa národů, aby plnili příkázání Boží, jež rozradostňují srdce a rozjasňují oči. Až do konce dní, až nastane, kdy celá země bude naplněna vědomím Boží existence, právě tak jako vody v mořích".

Troubení na šofar a jeho zvuky jsou dnes skutečně důležitější, mají svolávat všechny národy světa k míru. Ale jako musí modlitba, než dojde k výšinám Božím, prostoupit sedmi vrstvami, tak také my se musíme modlit usilovněji, oddaně a s porozuměním. A zároveň musíme s ostatními národy světa a s našimi obcemi spolupracovat na tom, aby v nadcházejícím roce i těch dalších zavládl mír.

Modlitba je v zásadě prostou lidskou reakcí, bere na sebe i bouřlivější podobu, ale ta smršť vždy utichne v nově nalezené víře a klidu, právě tak, jako se podařilo vrátit mír do střední Evropy.

Modlitba stojí ve světě hodnot vysoko (Ber. 6b). Bůh sám se modlí, ve své modlitbě prosí, aby jeho milost byla silnější než jeho rozsudek (Ber. 7a).

A zde je to sdělení: naše modlitba spolu s tou Boží snad přinesou světu ten dlouho očekávaný mír. Já věřím, že změny ve střední a východní Evropě jsou výsledkem dlouhých a vytrvalých modliteb. Naším úkolem je zachovat to, čeho jsme již dosáhli, svoboda je jedním z nejdrazších výtobytků, ale musíme velmi usilovat o to, abychom si ji zachovali.

Nerobijme závistí to, co jsme již vybudovali.

Abrahamovi nějakou dobu trvalo, než si uvědomil, že nemá obětovat svého syna. Měli bychom se z této zkušenosti poučit při zvucích šofaru, který nám káže, že se nabytých svobod nemáme vzdávat vinou svých chyb, že ta svoboda byla draze vykoupená.

Já velmi věřím, že modlitba funguje, i když je pro ni tak těžké překonat sedm nebo i více vrstev lidské zatvrzelosti. Snažme se překonat tyto překážky, uvědomme si marnost a zbytečnost válek a konfliktů mezi lidmi.

Nechť jsme zapsáni do Knihy života.

AMEN

Rabín Thomas Salamon, Westminster Synagogue, Londýn

Ponechte mrtvým identitu

Posmrtná „arizace“ statisíců židovských obětí nacismu?

Nelibuji si ve sčítání mrtvých: každá nevinná oběť státního teroru byla jedna příliš. Ale bez čísel se zřejmě neobejdeme. Poslední dobou se s nimi operuje opět velice často, jsou používána k politické argumentaci. Ne všechny údaje lze přijímat nekriticky, některé přímo volají po bližším zkoumání a ověření.

Počet obětí druhé světové války a totalitních režimů dvacátého století byl tak obrovský, že přesahuje naši představivost. „Milióny mrtvých“ jsou veličina, pro jejíž pochopení zřejmě lidská mysl není uzpůsobená. Když jsme s takovými pojmy konfrontováni a musíme se s nimi vypořádat, unikáme do abstrakcí: ty nestvůrné číslice si odosobňujeme. Přestávají se skládat z jednotlivců, z individuálních osudů lidí, ale stávají se anonymní množinou, údajem z učebnic dějepisu. Patřím k pamětníkům, a tak se odosobňování obětí vzpírám: pro mne tyto mrtví mají tváře. A naprosto nedotknutelná by měla být i jejich identita.

Předseda ČSSD Vladimír Špidla ve svém nedávném rozhovoru s listem *Süddeutsche Zeitung* uvedl, že československých obětí nacismu bylo 360 tisíc, z toho prý 80 tisíc židovských.

S první, globální číslicí, která se vztahuje na veškeré obyvatelstvo ČSR v předválečných hranicích, bych si jako laik nedovolil polemizovat, ač je v evropském srovnání hodně vysoká. Například Francie, která měla tehdy 50 milionů obyvatel (3,3krát více nežli předválečná ČSR) vykazuje válečné ztráty ve výši půl milionu mrtvých, ačkoli zemi dvakrát drsně převálcovala fronta. Na počátku devadesátých let zpochybnil odhad 360 tisíc čs. obětí historik Miroslav Kárný, když konstatoval v Českém časopise historickém, že tento počet „nebyl nikdy blíže objasněn a dodnes nebyl doložen“. V přednášce ve Štítně před deseti lety ale zdůraznil, že jeho odmítavá charakteristika čísla 360 000 ještě sama o sobě neznamená, že by výsledek v budoucnu uskutečněného výzkumu musel nutně dospět k radikálně odlišnému údaji. Uvedl, že například Pavel Škorpil dospěl k závěru, že šlo o 337 až 342 tisíc osob. Taková upřesnění ovšem rád přenechávám odborníkům.

Popletené počty

Navzdory nebezpečí, že mě nějaké sdružení dějepisců opět veřejně znechtí co by ochotníka, nemohu při nejlepší vůli souhlasit s Vladimírem Špidlou, který počet židovských obětí vyčíslil ve výši 80 tisíc osob. Jde zřejmě o politováníhodné nedorozumění, totiž o zredukování židovských obětí pouze na Čechy a Moravu. Když byla brzy po válce z iniciativy ředitelky Židovského muzea dr. Hany Volavkové napsána na stěny starobylé Pinkasovy synagogy v Praze jména všech židovských obětí z takzvaného protektorátu, bylo jich přesně 77.297, čili číslo, které se blíží údaji Vladimíra Špidly. Počet židovských obětí z celé předválečné ČSR je ovšem několikanásobně vyšší: údaje ve vědecké literatuře se pohybují mezi 233 až 277 tisíci osob.

Komunistický režim ve svém umanutém „antisionismu“ zajisté nepobízela poplatné mu erární historiky k výzkumům, které by nutně přinášely politicky nežádoucí výsledky. Místo toho docházelo k hromadné posmrtné „arizaci“ židovských obětí nejen z koncentračních táborů, ale také tisíců padlých od Tobruku, Sokolova, Kijeva a Dukly. „Jestliže si Židé jednou vymohou zjištění své procentuální účasti v boji, nebudou se věru muset hanbit“, napsal Ferdinand Peroutka v úvodníku Svobodných novin v prosinci 1945. Výsledky bádání izraelského historika Ericha Kulky to plně potvrdily: „V prvním československém buzuluckém pluku, který se proslavil v bitvě u Sokolova, bojovalo na 70 procent židovských vojáků a v čs. jednotkách válečnicích na Západě tvořili polovinu mužstva“, napsal dr. Kulka v českém exilovém tisku roku 1988. Tato doložená fakta ovšem komunističtí historikové a jejich odchovcí v oficiálních publikacích veřejnosti pečlivě utajovali. A nehrnou se s nimi na denní světlo ani dnes...

Spolehlivě zmapovaný úsek

Navzdory překážkám, které vytvářely úřady ČSSR, pokračoval vědecký výzkum svobodně v zahraničí, zejména zásluhou izraelského památníku Yad Vashem a newyorské „Společnosti pro historii československých Židů“ s její bohatou badatelskou a publikační činností. Takže počet židovských obětí nacismu je dnes zmapován důkladněji a průkazněji, než mnohé jiné úseky našich moderních dějin.

Podle Miroslava Kárného činil počet židovských obětí v protektorátě 80 tisíc, ve Slovenském státě 70 tisíc, na okupovaném území Slovenska 42 tisíc a na Podkarpatské Rusi 80 tisíc osob. Celkový součet = 272 tisíc.

K podobným výsledkům došla historička Eva Schmidt-Hartmannová (nyní Hahnová), která za protektorát uvedla 78 tisíc, za Slovensko 65 tisíc a za území odstoupená Maďarsku (včetně Podkarpatska) 114 až 120 tisíc osob, což dává celkový součet 257 až 263 tisíc židovských obětí na území předválečného Československa.

Omlouvám se, že jsem dnes zvolil tak ponuré téma. A protože je zrovna před volbami, rád bych ještě zdůraznil, že nepodkládám Vladimíru Špidlovi žádné nekalé úmysly. Jestli si někdo zasluhuje výtku, pak to jsou odborné komise ČSSD. Jejich samozřejmou povinností bylo, aby předsedovi strany připravily pro interview se zahraničním tiskem pořádné podklady.

Jiří Loewy

Číselné hrátky interpretů dějin

Nový pokus o posmrtnou „arizaci“ statisíců židovských obětí nacismu

Nynější ministerský předseda Vladimír Špidla se letos v květnu v rozhovoru se zahraničním deníkem dopustil politováníhodné záměny: prohlásil totiž, že z celkového počtu 360 tisíc československých obětí nacismu bylo 80 tisíc Židů. Tento počet ovšem zahrnoval pouze židovské oběti na území Čech a Moravy, a opomíjel dalších téměř 200 tisíc umučených ze Slovenska, z odtržených Sudet, z Podkarpatské Rusi a z Maďary anektovaných částí Slovenska.

Je omluvitelné, jestliže se takový lapsus přihodí stresovanému politikovi v zápalu předvolebního klání. Když se ale chyby ještě podstatně horší dopustí renomovaní erární historici v oficiózní, luxusně vypravené, za peníze daňových poplatníků drazé pořízené vládní publikaci, pak už zajisté nelze hovořit o náhodě. Kdo si nalistuje stranu 216 v reprezentativním křídovém prospektu „Rozumět dějinám“, dočte se tam hned v prvním sloupci, že na celém území ČSR v hranicích z roku 1937 „bylo včetně Židů zahubeno 360 000 osob“. Počet židovských obětí je specifikován takto: „Nacistické genocidě padlo za obět 65 - 75 tisíc Židů a osob nacisty za Židy prohlášených.“

Nerad se opakuji, protože jsem se tímto ponurým tematem zabýval v LN už 31. května. Musím ale ještě jednou zdůraznit, že spolehlivě zjištěná číslce židovských obětí z protektorátu Čechy a Morava činí 77 297 žen, mužů a dětí, zatím co počet zavražděných Židů z celé předválečné ČSR je několikanásobně vyšší: údaje ve vědecké literatuře se pohybují mezi 233 až 277 tisíci osobami. Například historik Miroslav Kárný došel k součtu 272 tisíc obětí (z toho ve Slovenském státě 70 tisíc a na Podkarpatské Rusi 80 tisíc lidí), historička Eva Hahnová se dopočetla 257 až 263 tisíc zničených židovských životů.

„Osvětimská lež“ po česku

Vládním historikům Zdeňkovi Benešovi a Jiřímu Peškovi se tudíž podařilo vytunelovat a dodatečně překřtít na „arizace“ téměř 200 tisíc Židů, což je výkon hodný záznamu v Guinnessově knize rekordů. Takovéto masivní záhrobní manipulace mají u nás ale dlouhou tradici: zavedli a pěstovali ji po čtyřicet let už předchůdci obou těchto pánů. Komunistický režim si za pomoci svých prodejných dějepisců zcela systematicky přisvojoval židovské mrtvé nejen z koncentračních táborů, ale i z bojišť druhé světové války.

Dozvěděla se snad česká veřejnost, že první buzulucký pluk Svobodovy armády, který se proslavil v bitvě u Sokolova, tvořilo na 70 procent židovských vojáků? Bylo někdy našemu čtenáři sděleno, že v československých bojových jednotkách západní armády tvořili Židé polovinu stavu? Takové skutečnosti se pochopitelně nehodily komunistům do krámu - což zřejmě přežívá dodnes.

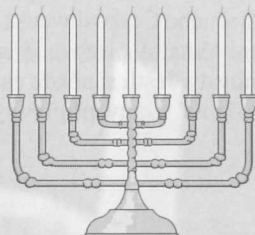
Neonacistické šířitele takzvané „osvětimské lži“, kteří popírají zločiny Třetí říše, stíhá na Západě opovržení demokratické společnosti; v Německu jsou soudně popotahováni. V SRN ovšem také není dovoleno hajlovat, vystavovat na odív fašistické symboly, anebo vydávat ďáblu bibli „Mein Kampf“.

Předejít blamáži

Za faktografická tvrzení v publikaci „Rozumět dějinám“ nejsou odpovědní pouze autoři, tedy pánové Pešek, Beneš a další, nýbrž také vydavatelství Gallery. A v neposlední řadě i zadavatel a sponzor celé té opulentní akce - Ministerstvo kultury ČR. To prý má nyní v úmyslu vydat tuto knihu i v řadě světových jazyků, zejména v angličtině, němčině a francouzštině. Bude-li se postupovat jako doposud, už předem se děsím té spousty chyb a nízké kvality překladů: v domácím vydání není téměř jediný německý citát správný...

To je ovšem formální stránka věci, nikoli nedůležitá, ale jde o ni až v druhé řadě. Podstatný je *obsah*. Vydavatele by nemělo uspokojovat, že si pokusu o vytunelování statisíců židovských obětí nacismu nepovšiml zatím ani jediný z domácích recenzentů; ti jsou zřejmě zvyklí na ledacos. Ve světě by ale takové žonglování s fakty zajisté neuniklo pozornosti, tím spíše, že dílo nese punc oficiózní, ba vládní a má přesvědčovat západní poslance a politiky.

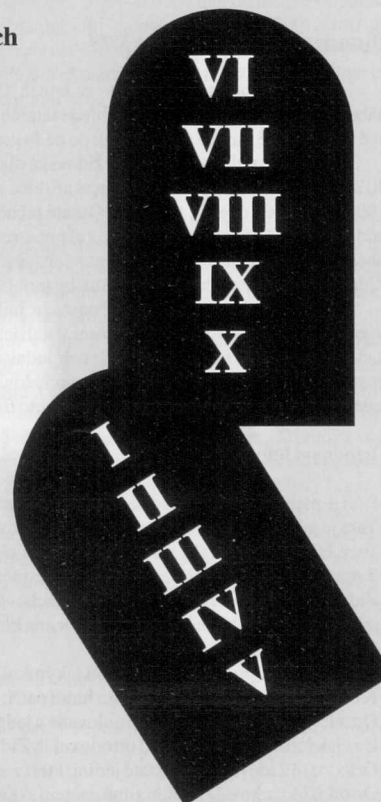
Flagrantní, snadno prokazatelná manipulace by nepochybně v zahraničí odezvu hraničící přinejmenším s blamáží, ne-li s mezinárodním skandálem. Je tudíž v dobře pochopeném státním zájmu, aby celý projekt byl ještě podroben důkladné revizi. Než se dosavadní texty začnou překládat do světových jazyků, mělo by je zadávající ministerstvo předložit k expertíze nezávislým odborníkům, pokud možno i zahraničním. Teprve pak lze - po řádném výběrovém řízení - dílo svěřit serióznímu vydavatelství, jehož redaktoři ještě na rukopisech důkladně zapracují, vychytaří chyby a seškrtají nevěcné, příliš upovídáné či zbytečně se opakující pasáže.

Štatistika ŠHOA v počte ľudských strát židov Europe

štát	pôvodne čísla židovských obyvateľov	počet zahynutých židov	% zahynutých
Rakúsko	185 000	50 000	27
Belgicko	65 700	28 900	44
Bulharsko	50 000	-	-
Prot. Čiech a Moravy	118 310	78 150	66
Dánsko	7 800	60	0.7
Estónsko	4 500	2 000	44
Fínsko	2 000	7	0,3
Francúzsko	350 000	77 320	22
Grécko	77 380	67 000	86
Holandsko	140 000	100 000	71
Juhoslávia	78 000	63 300	81
Poľsko	3 300 000	3 000 000	91
Lotyšsko	91 500	71 500	78
Litevsko	168 000	143 000	85
Luxembursko	3 500	1 950	56
Maďarsko	825 000	569 000	69
Nemecko	566 000	141 500	25
Nórsko	1 700	762	45
Taliansko	44 500	7 680	17
Rumunsko	609 287	287 000	47
Slovensko	88 950	71 000	80
SSSR	3 020 000	1 100 000	36
Spolu:	9 769 840	5 596 029	60

Hadtorteneti Gyujtemeny Hungary
Millitary Collection
Vojensky Historicky Museum Maďarsko

O židovstve v číslach štatistiky

Súčasne ku dnešnému dňu na svete žije 13 300 000 židov. To sú demografické údaje prof. Sergio la Pergola z Hebrejskej Univerzity v Jeruzaleme.

Podľa zistenia Sochnutu a Natana Šaranskeho, že svetové židovstvo v Izraeli je zastúpené len s 37 %, t., 5 100 000. Väčšia časť žije v USA, tj., 5 700 000.

Podľa výskumu prof. Pergoliho tieto čísla budú vyrovnané v roku 2030, predpokladá sa, že v tom čase väčšina židov bude žiť už v Izraeli.

Prof. Pergoli tvrdí, že rozmnožovacie číslo židovstva všeobecne približuje sa k „0“, hlavná príčina je v miešaných manželstvách židov. Vo Vychodenej Európe muži židia 80 % za svojho partnera berie nie zo židovstva, a preto ich deti nie sú už židia.

To iste platí pre ženy židovky, ktoré uzavierajú manželstva 70 %. Tie rodiny miešaných manželstiev sa vzdialuju tradície a náboženstva. Podľa výskumov sa odhaduje, že v roku 1999 miešane manželstva boli 50 %.

Podľa riaditeľa Sochnutu, Sallai Meridora, perspektíva vývoja židovstva je 18 000 000. Z negatívnych príčin sa môže stať, že bude len 12 000 000.

Podľa Meridora, pozitívny vývoj zvýšenie zosilnenie židovskej populácie je možné vo vyučovaní judaizmu a posilnení rodinných vzťahov.

Podľa štatistických výkazov najväčšie zoskupenie židov žije v Tel Avive, tj., 19,3 %, na druhom mieste je New York s 14,9 % a ďaleko za ním zaostáva Haifa s 4,9 %.

Sú miesta na svete, kde žije minimálny počet židov:

Afganistane 2, Bahrajn 20, v Iraku Sýria a Egypt po 100 židov, Bahamské ostrovy, Jamaica, a Singapúr približne 300 židov. V Kene 400, Bolívia, a Portugalsko asi 500 židov.

Ďalšie správy, skutočnosti a dáta vykazujú čísla vystaňovalectva do Izraela:

V roku 2001 do Izraela pristáhalo 43 371 olimov, s toho počtu z bývalej SSSR 33 504.

V tom roku 2002 január a polovička februára aj napriek palestínskej intifade prišli nový olimovia v počte 2992 a z bývalého SSSR s toho boli 1851.

Veľmi prekvapivé údaje sú z Argentíny, kde vystaňovanie židov do Izraela sa 20x znásobilo.

Zaujímavé je teraz Argentína, kde Sochnut dostal žiadosti o vystaňovalectva 3 600. Tu podľa zistenie vystaňovanie argentínskych židov neboli dôvody pre dnešné politické problémy Argentíny, ale išlo o premyslene rozhodnutia vystaňovanie do Izraela.

Prevzaté z časopisu EREC (časopis - mesačník maďarského, Cionistickeho zväzu a Centrálnaj Nadácie, Vyučovacieho - Informačného strediska Sochnut.)

Marec 2002/5762, Adár - Nisan. 3. číslo.

Obnova židovského života v českých zemích a na Moravě po roce 1989

Dr. Eva Sotoniaková

Historie a organizace po roce 1989

Po dobu totalitního režimu v letech 1948 - 1989 zakoušela židovská obec v našich zemích velice těžké období, ostatně jako jakákoliv jiná náboženská obec. Avšak i přes dohled státních orgánů a potlačování náboženské svobody nepřestala v těchto těžkých dobách existovat a pracovat. Plnila své náboženské funkce a stala se tak po pádu komunismu základem pro obnovení židovského života v Praze i v Čechách a na Moravě vůbec.

Věnujme nejprve pozornost židovské obci v Praze, neboť ona kdysi byla nazvána „matkou v Izraeli“. Židovská obec v Praze sdružuje Židy z více než 40% území České republiky. V současné době má 1600 členů, tedy od r. 1989 vzrostl počet členů asi o 900 osob. Také se snížil průměrný věk, který ještě v r. 1992 byl 80 let, dnes je to 57 let. Organizačně je židovská obec v Praze rozdělena na několik samostatných oddělení, a to: sekretariát, rabinát, kulturní oddělení, oddělení sociální a zdravotní péče, restaurace Šalom, správa Nového židovského hřbitova a redakce měsíčníku Roš Chodeš. Jak vidíme, židovská obec v Praze se snaží být nápomocna všem svým členům v nejrůznějších oblastech. Chce být dobře organizovanou a silnou institucí, na kterou by se pražští Židé mohli obracet s důvěrou a odkud by mohli čerpat sílu jak z její slavné minulosti, tak i současnosti.

Nutno však zmínit i skutečnost, že judaismus jako takový není jednotným směrem, ale má mnoho tváří a podob. Federace židovských obcí prezentovaná pražskou obcí a obcemi v dalších 9 městech Čech a Moravy (Brno, Děčín, Karlovy Vary, Liberec, Olomouc, Ostrava, Plzeň, Teplice a Ústí nad Labem) představuje ortodoxní směr judaismu. Ovšem na našem území se také rozvíjejí směry jiné, jinde ve světě zcela běžné. Je to konzervativní směr prezentovaný u nás pražskou otevřenou židovskou komunitou Bejt Praha a směr reformní, prezentovaný Židovskou liberální unií. Pro lepší přehlednost nastiňme ve stručnosti základní nauku těchto tří u nás existujících směrů:

Ortodoxní hnutí:

- Bůh je nadpřirozený, nadlidské bytí, činí zázraky, slyší modlitby, zná naše myšlenky a činy a je všemohoucí, všedobry, všudypřítomný a vševědoucí.
- Tora je jako celek a v každém ohledu Boží slovo a zavazuje po všechny časy. Interpretace v Talmudu a jiných kodexech jsou rovněž závazné a jsou částí Tory. Halacha (židovský zákon) a micvot (plnění příkázání) jsou pro židovství zásadně důležité.
- Synagogální bohoslužba a modlitby se nesmějí měnit.
- Židovský lid byl Bohem vyvolen, aby zachovával micvot a rozšiřoval po celém světě Boží slovo a hlásal Boží jedinstvo. Ortodoxní hnutí je přesvědčeno, že jeho verze židovství je jediné správná a jiná hnutí jsou nebezpečná a dokonce hříšná.
- Stát Izrael je Svatá země.
- Ortodoxie se v podstatě obrací proti jakýmkoliv mezináboženským aktivitám.
- K důležitým faktům o ortodoxním hnutí patří:
- Ortodoxie má jasné, pevně formulované a jednoduché zásady víry.
- Bez jakýchkoliv dotazů se od ortodoxních Židů požaduje, aby dodržovali micvot.
- Ortodoxní Židé jsou v podstatě jediní, kteří zachovávají micvot v celém rozsahu a doslova.
- Ortodoxie zachovala Židům silné spojení s tradicí a židovskou minulostí.

Konzervativní židovství:

- Židovství je chápáno jako měnící se náboženská civilizace.
- Konzervativní židovství se pokouší dát do rovnováhy tradici a modernu.
- Hlavním cílem židovství je další existence židovského národa.
- Konzervativní hnutí akceptuje Toru jako zjevené Boží slovo, ale ne v doslovném smyslu. Tora a židovský zákon (halacha) se v průběhu dějin stále měnily.
- Halacha se musí vykládat stále nanovo.
- Synagoga je vedle rodiny židovskou institucí jako takovou. Modlitby a bohoslužby mohou být přizpůsobeny modernímu životu, ale s respektem vůči hebrejštině a dominanci tradice.
- Židovský národ tvoří velkou jednotu a má se spojit v celosvětové společenství.
- Izrael je svatá země. Je to micva, když člověk podporuje Izrael a usadí se tam. Požaduje se ale odluka náboženství a státu.
- Sociálně-společenská angažovanost pro občanská a lidská práva je důležitá.
- Mezináboženský dialog mezi učenci a rabíny se má podporovat.
- K důležitým faktům o konzervativním hnutí patří:
- Hledá rovnováhu mezi tradicí a vývojem, starým a novým, obřadem a etikou.
- Modernizuje prostřednictvím opatrného přizpůsobování.
- Nachází ohlas u mnoha Židů.

Reformní hnutí:

- Učí, že židovství je vyvíjející se náboženství, které se i nadále musí vyvíjet, aby zůstalo přizpůsobeno době.
- Jsou akceptovatelné mnohé rozdílné představy o Bohu.
- Bohem byly zjeveny pouze etické micvot Tory, a proto jsou navždy závazné. Rituální zákony byly vytvořeny lidmi, aby vyhovovaly náboženským požadavkům dané doby. Tyto zákony mohou být z generace na generaci nanovo vykládány, aby se tak obohatil náboženský život a aby se sjednotil židovský národ. Dodržování micvot je na svědomí každého jednotlivce.
- Modlitba, bohoslužba a řeč modlitební knihy (siduru) musí být srozumitelné každé generaci, aby promlouvaly k lidem.
- Židovský národ je duchovním národem, jehož zvláštním úkolem je přiblížit celému světu monoteismus a etiku.
- Země Izrael se musí stát duchovním a mravním centrem židovství ve světě, přitom je ale důležitá odluka náboženství a státu.
- Reformní hnutí je aktivní v mezináboženském dialogu a je přesvědčeno o tom, že to přispěje odstranění náboženských předsudků.
- K důležitým faktům o reformním hnutí patří:
- Reformní hnutí je dynamické, připravené na změny a je otevřeno vůči novým myšlenkám a názorům.
- Znovu bylo objeveno etické jádro. Přitom nikdy nebyla spuštěna z očí návaznost na tradici.
- Židé mohou žít v tomto světě a s tímto světem, musí se zabývat světovými problémy, jsou částí společnosti, a přesto mohou zůstat Židy.
- Reformní hnutí bylo vždycky připraveno veřejně se zabývat novými zvyky, obřady a rituály, které posilují židovský život.

Chceme-li si statisticky udělat přehled o tom, jak které z těchto hnutí je zastoupeno celosvětově, hovoří o tom např. tato čísla: Ze 13 miliónů Židovek a Židů na světě je asi 6 miliónů v USA (asi 40%). Z toho patří 6% k ortodoxnímu hnutí, 35% ke konzervativnímu hnutí, 38% k reformnímu hnutí, 2% k rekonstrukcionismu, zbytek se necítí patřit k žádnému z těchto proudů.

V České republice je ortodoxní hnutí zastoupeno jednotlivými židovskými obcemi, sdruženými do Federace židovských obcí v České republice. Konzervativní hnutí reprezentuje Bejt Praha, otevřená židovská komunita se sídlem v Praze, která existuje od 7. 11. 1994. K bohoslužebným účelům využívá Španělskou synagogu a v současnosti má i svého rabína. V České republice totiž kromě hostujících rabinů nebyl ve službách od konce První

války žádný neortodoxní rabín. Bejt Praha dokázala přerušit tento fenomén pozváním rabína Ronalda Hoffberga do Prahy. Za jeho spolupráce pak bylo možné rozšířit a zahájit nové programy, jako např. sérii seminářů, měsíční společnou oslavu šabatu a oslavy svátků. V současnosti je zde rabín Arnold Turetsky. Důležitým posunem ve vztahu pražského rabinátu (představovaného vrchním rabínem Karolem Efraimem Sidonem) k neortodoxním hnutím je i skutečnost, že Bejt Praha byla v roce 2002 přijata do Federace židovských obcí v České republice. Tím svítá naděje, že i v naší zemi bude možné oficiálně praktikovat i jiné než ortodoxní židovství. Reformní hnutí je v České republice prezentováno Židovskou liberální unií, založenou v roce 2000. Sdružuje občany hlásící se k židovskému vyznání, národnosti nebo původu. V duchu židovských tradic zajišťuje náboženský, kulturní a společenský život svých členů a jejich sociální potřeby. K tomu využívá pronajatých prostor v Dlouhé ul. v Praze. Také zde je důležitá skutečnost, že v r. 2002 byla Židovská liberální unie přijata za přidruženého člena Federace židovských obcí v ČR a tím snad také svítá naděje na její plnou akceptaci pražským rabinátem.

Rodinný život

Židovství není jen náboženství, je to především způsob života a tak místem, kde jej praktikujeme, je především naše rodina a ne nějaká vnější instituce. Proto má být z našeho každodenního života zřejmé, že jsme Židé. Na to nás v našem životním cyklu upomínají také určité důležité události a s nimi spojené rituály, které v České republice za posledních 10 let opět nabývají na významu. Jak již bylo zmíněno, mírně stoupá počet členů židovských obcí a tyto noví členové jsou většinou mladí lidé. A právě u nich je tedy největší šance, že se bude židovský život obnovovat tam, kde se nejvíce prakticky projevuje tj. v rodině. Jak známo, osm dní po narození úkonem obřízky mužští potomci se napojují na ten obrovský proud generací a vstupují do smlouvy s Nejvyšším. Dlouhá léta se u nás obřízka nekonala. A tak je jen potěšující, když se dovídáme, že např. v Brně se v říjnu 2002 konala opět Brit Mila (obřízka) po téměř 20 letech. A zajisté je obdobná situace i jinde. Také oslav náboženské dospělosti (bar micva a bat micva) začíná postupně přibývat, zejména v „živých“ obcích jako je Praha a Brno. Je jen radostnou událostí, pokud v obci přibývá také svateb „pod chupou“, zase ovšem především v Praze. Abychom však příliš nejásali a neviděli náš život „růžovými brýlemi“, nutno zmínit i problémy vyskytující se v této oblasti. O nich může svědčit např. Evropský rabínský seminář, konaný v Praze v červnu 1999, který organizovalo Centrum pro náboženské záležitosti Světové sionistické organizace. Účastníky byli rabíni z obcí z Francie, Itálie, Velké Británie, Chorvatska, Portugalska, Holandska, Turecka a České republiky. Diskutovali právě o velice aktuálních tématech jako např. zvyšující se věk novomanželů, společný život lidí bez satebního obřadu, civilní sňatek, odmítání vydávat „rozlučkové listy“ (get) a následně reformní obřady (z ortodoxního hlediska neuznávané). A s těmito problémy se potýkají i naše náboženské obce. Pro řešení různých sociálně-zdravotních problémů v průběhu života mají členové obcí k dispozici sociální oddělení na své obci. Toto sociální oddělení poskytuje mnohostrannou pomoc: zajišťování zdravotních pomůcek, poradenství ohledně sociálních dávek, zajišťování terapie, odborných vyšetření, rehabilitace. Dále také zajišťuje donášku obědů, úklid u klientů, doprovod k lékaři nebo na úřady, procházky s klientem. Jelikož klienty jsou zejména lidé vyššího věku, jsou jim k dispozici ještě i jiné instituce (zatím tedy v Praze).

1. Domov seniorů Charlese Jordana, uveden do provozu v roce 1999. Má 3 hlavní části:

byty: je zde k dispozici 7 jednolůžkových a 1 dvoulůžkový pokoj s příslušenstvím. Klienti si mohou sem přinést i vlastní zařízení pokoje. Jsou tady v nájmu a mají zde trvalé bydliště.

Lůžková část: je určena pro dlouhodobě ležící klienty. Jsou umístěni ve 3 vícelůžkových pokojích (2 - 4 lůžkové). Jeden jednolůžkový pokoj slouží jako „karanténa“.

V Domově je košer kuchyně.

Denní centrum - je otevřeno pro všechny seniory, kteří nechtějí být přes den sami a mají chuť se aktivně účastnit různých programů. Denní centrum je otevřeno od pondělí do pátku od 8 - 18 hodin. Návštěvníci se nemusí účastnit celého programu, mohou přijít pouze na aktivitu, o kterou mají zájem. K aktivitám Denního centra patří: čtenářský klub, promítání filmů, výuka jazyků a konverzace, hudební klub, zpěv, výtvarná činnost, společenské hry, setkání se zajímavými lidmi, besedy, výlety, procházky, společné oslavy svátků a narozenin apod. Součástí Denního centra je také košer jídelna, kde si lze předem jídlo objednat.

2. Penzion Charlese Jordana, založen v roce 1993 a je určen členům židovských obcí, kteří jsou relativně soběstační, ale nemohou žít bez pomoci druhých kvůli svým zdravotním potížím. Je zde umístěno 27 garsoniér se sociálním zařízením a 1 dvoupokojový byt pro manželský pár.

V rodinném životě je také zapotřebí užívat rituální lázeň (mikve), která se však v současnosti nachází pouze v Praze v objektu Pinkasovy synagogy. Obnovena byla v březnu 1995. V případě přípravy pohřbu je nutno využít služeb Chevra kadiša, které má existovat rovněž v každé obci. Nemám však vědomost o tom, kde je skutečně činné. K dodržování kašrutu jsou v Praze k dispozici prodejny s košer potravinami a košer víno se pěstuje v mosteckém vinařství Chráme v rodině Váňů.

Na jaký rodinný život „zvnějšku“, do jaké míry navenek se může u nás dnes projevat. Neméně důležitý je ovšem i „vnitřní“ rodinný život, tedy do jaké míry české židovské rodiny uvědoměle doma praktikují své židovství ať už je to dodržováním šabatu a svátků, dodržováním zákonů kašrutu či jiných micvot, kterým dávají příklad svým potomkům. Je to věcí svědomí každého z nás, těžko lze tento „vnitřní“ rodinný život obecně prezentovat. Tady může hovořit pouze každý sám za sebe.

3. Vzdělávací akce.

Významným počinem po roce 1989 bylo obnovení židovského školství, avšak musíme konstatovat, že se tak stalo pouze v Praze.

Židovská materáská škola byla otevřena 31. 8. 1994.

Základní škola Ronalda S. Lauderá v Praze „Gur Arje“ byla otevřena 1. 9. 1997. Specifikem je hebrejščina a židovská výchova a určena je především dětem židovského původu nebo dětem, v jejichž rodinném zázemí je zájem o židovství. Škola má též svůj časopis „Lvíček“.

Gymnázium „Or Chadaš“ je se všeobecným zaměřením a studium trvá čtyři roky.

A jaké jsou možnosti dalšího vzdělávání?

Od října 1996 je otevřena odpolední škola pro děti ve věku od 7-14 let. Vyučují se zde židovské svátky, historie a tradice a úvod do hebrejštiny. Také od října 1996 je v činnosti dětský klub.

V listopadu 1996 pak bylo otevřeno v Praze v Haštalské ul. 20 Židovské vzdělávací středisko a ve Vysoké synagoze znovuotevřena studovna Tiferet Uzi pro studium judaismu v Praze.

V rámci pražské židovské obce jsou tyto další možnosti židovského vzdělávání:

vzdělávání dospělých v judaismu,

tématické diskusní fórum „Bišvil ma?“ („Kvůli čemu?“),

občasné přednáškové cykly nebo příležitostné přednášky,

knihovna pražské židovské obce je otevřena každé pondělí a středu,

vyučování pro děti „Talmud Tora“,

židovská agentura (Jewish Agency) pořádá od r. 1991 výuku ivrit (moderní hebrejštiny) v ulpanech (studovnách) v Praze, Brně, Děčíně, Ostravě, Liberci,

vysokoškolská studia po r. 1989 jsou možná na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze (předměty jsou: židovské dějiny, filozofie a mystika, dějiny Židů v českých zemích, úvod do Starého zákona a biblické hebrejštiny, ivrit) a na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy v Praze je od akademického roku 1997 - 1998 obor judaistika (předměty: rabínská literatura, synagogální liturgie, židovské zvyky a tradice).

Na státní jazykové škole v Praze lze od školního roku 1996 - 1997 navštěvovat také kurzy hebrejštiny.

Mluvíme-li o vzdělávacích akcích, nelze opomenout množství vědeckých konferencí a odborných seminářů, které se v posledním desetiletí v České republice konají. Za všechny jmenujme alespoň některé:

Rok 1992:

V Praze se konal 10. Hebrejský vědecký kongres pod záštitou Univerzity Karlovy v Praze a Světového sdružení pro hebrejský jazyk a kulturu. Tématem jednání kongresu byl. Hebrejský jazyk, literatura a kultura v českých zemích a literatura španělských Židů.

Rok 1993:

na půdě Univerzity Karlovy v Praze se konala vědecká konference na téma: Židovská přítomnost v Evropě - pražská zkušenost. Byla pořádána ve spolupráci s Ben - Gurionovou univerzitou v Negevu v Beer Ševě a Kalifornskou univerzitou v Los Angeles.

Rok 1994:

na židovské obci v Praze se konala konference o vzdělávání v judaismu. Přednášejícím byl Dr. Michael Cohen z Velké Británie. První část přednášky byla věnována židovské pedagogice učebním technikám a postupům, druhá část základním pojmům z judaismu.

Evropský kulturní klub, Ministerstvo kultury České republiky a Univerzita Karlova v Praze uspořádaly mezinárodní sympózium s názvem Křesťanství židovství islám.

V Kroměříži se konal 1. ročník konference Židé a Morava. Pořádá se každoročně.

Rok 1998:

v Plzni se konala konference na téma Židé v Sudetách ve světle historického výzkumu a dobových svědectví. Konferenci uspořádaly Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky, Ackermann-Gemeinde, Česká křesťanská akademie, Nadace Bernarda Bolzana a Nadace Konrada Adenauera. Tematickými okruhy konference bylo: a) celé pohraniční území českých zemí, b) blok referátů o židovském obyvatelstvu v jednotlivých částech Sudet, c) vzpomínky pamětníků.

Rok 1999:

v Praze se uskutečnila v pořadí již 12. konference Setkání židovských dětí přeživších holocaust.

Evropský rabínský seminář v Praze organizovaný Centrem pro náboženské záležitosti Světové sionistické organizace a obsahem byly již zmíněné současné aktuální problémy rodinného života.

Rok 2000:

židovská obec v Brně uspořádala seminář Judaismus v současnosti: různorodé přístupy. Na semináři vystoupili Dr. Andrew Goldstein, rabin z Londýna, Benjamin Kuras, člen reformní kongregace v Londýně, Dr. Leo Pavlát, ředitel Židovského muzea v Praze, Dr. Peter Salner, člen vedení židovské obce v Bratislavě a vědecký pracovník Ústavu etnologie Slovenské akademie věd a Karol Efraim Sidon, zemský rabin.

Rok 2002:

Dne 16. 6. 2002 se v židovských obcích v Praze, Brně, Ostravě, Plzni a Liberci konal Evropský den židovské kultury v České republice.

Tolik alespoň pro ilustraci o vzdělávacích aktivitách po roce 1989.

4. Publikační činnost

S uvolněním náboženské svobody po roce 1989 došlo i o svobodě tisku a tak začala prosperovat i publikační činnost. V současné době je prezentována vydavatelstvím Sefer se sídlem v Praze, které bylo založeno v roce 1991 a navazuje na samizdatovou edici Alef. Ediční činnost Sefer zahrnuje původní biblické, talmudické a liturgické texty a komentáře, teoretické práce o judaismu, historické a filozofické publikace, studie na téma z moderní historie židovské komunity českých zemí, vzpomínky, prózy a básně. Prozatím vydalo 38 titulů. Židovská obec v Praze také vydává měsíčník Roš Chodeš (Nový měsíc). Je nejstarší nepřetržitě vycházející židovský periodický časopis na území bývalého Československa. Současný název nese od č. 7 z roku 1990, předtím vycházel pod názvem Věstník židovských náboženských obcí v České republice a na Slovensku. Přináší aktuální zpravodajství o životě židovských obcí v Čechách a na Slovensku, v rozhovorech představuje zajímavé domácí i zahraniční osobnosti, komentuje dění v Izraeli, publikuje literární, historické a kunsthistorické studie, uvádí do základů judaismu, informuje o bohoslužbách, kulturních pořadech a knižních novinkách a poskytuje inzertní služby čtenářům.

Nesmíme opomenout ani rozhlasový pořad rádia Šalom alejchem, který vysílá židovská obec v Praze ve studiu Regina každou druhou neděli. Je to půlhodinový pořad vysílaný v pásmu VKV FM 100,7 a 92,6 MHz.

Neortodoxní směry judaismu v České republice také vydávají svá periodika. Židovská liberální unie vydává od r. 2000 měsíčník Hatikva (Naděje). A také vychází měsíčník Maskil (Osvícenec), jehož vydavatelem je Bejt Simcha a vychází od října 2001. Bejt Simcha se deklaruje jako židovský vzdělávací spolek, avšak pražským rabinátem není uznáván.

5. Péče o historické památky

Tak jako všechny náboženské společnosti, také Federace židovských obcí v České republice po roce 1989 dostala zpět v restituci řadu zchátralých a zdevastovaných budov a židovských hřbitovů a na řadu z nich ještě čeká. Proto starost o uvedení těchto památek do původního stavu, resp. do takového stavu, aby mohly v případě potřeby sloužit svému původnímu účelu, je velkým úkolem, který před námi stojí na mnoho let dopředu. K tomuto účelu založila židovská obec v Praze v roce 1992 společnost Mátana, a.s., jejímž úkolem je zajišťovat hospodářskou činnost obce, hlavně správu nemovitostí. Její pole působnosti je však zejména ve středních, východních a jižních Čechách. Opravami hřbitovů a synagog mimo toto území se zabývá Nadační fond pro záchranu židovských památek v České republice Zecher, zřízený při Federaci židovských obcí v ČR. Bylo by možné jmenovat nespočet památek, které se dosud podařilo opravit. Za všechny vzpomeňme alespoň v Praze znovuoctvení Staronové synagogy po rekonstrukci, která probíhala od podzimu 1997 do března 1999, znovuoctvení Vysoké synagogy dne 11.11.1996, dne 25.11.1996 byla opět po 16 letech otevřena Španělská synagoga. Také nutno zmínit od r. 1991 existující Památník Terezín. K velkým úspěšným akcím mimo Prahu pak můžeme připočítat obnovení Velké synagogy v Plzni dne 11.2.1998, obnovení a znovuoctvení synagogy v Děčíně v říjnu 1999 nebo postavení nové synagogy v Liberci (otevřena 9.11.2000) na místě staré, vypálené o Křišťálové noci 1938. Jde o stavbu první nové synagogy od r. 1938 na území České republiky a na východ od bývalé železné opony vůbec. V roce 2002 byla rekonstruována a otevřena synagoga v Heřmanově Městci (15.3.2002), v Jičíně a v Boskovcích (23.6.2002).

Na mnoha místech došlo také k obnově a znovuzasvěcení starých židovských hřbitovů. Tak tomu bylo např. v Lipníku nad Bečvou (v roce 1992) a jinde. Jen v roce 2002 pokračovaly restaurátorské práce na historických náhrobcích na hřbitovech v Mladé Boleslavi, Kolíně, Nové Cerekvi, v Brandýse nad Labem, v Jindřichově Hradci, Novém Bydžově, Pacově, Písku, Turnově, Svitavách, Berouně, Litomyšli nebo v Roudnici nad Labem. Nadační fond Zecher pak v tomto roce (2002) pracoval na dvou důležitých projektech, a to na obnově synagogy v Ústěku a na opravě rabínského domu v Polně.

Tolik alespoň pro ilustraci, jak se židovské obce starají o dávné svědky naší slavné minulosti v českých a moravských zemích.

6. Mimopražské obce

Jak již bylo v úvodu zmíněno, kromě Prahy sdružuje Federace židovských obcí v ČR ještě 9 dalších židovských obcí. Kromě Prahy se přítomnosti rabína v obci mohou pochlubit prozatím pouze Karlovy Vary. Je zde rabin Samuel Mordechaj Abramson. Chceme-li „život“ obcí měřit možností praktickování náboženského života účastí na bohoslužbách, pak pokud mi je známo se konají pravidelné bohoslužby v již zmíněných Karlových Varech, v Brně, v Liberci a Plzni (omlouvám se, pokud jsem některou obec opomněla). Oslavy svátků se snaží zajistit i jiné obce.

Ovšem mimopražské obce se potýkají také s mnoha problémy. Schází tady běžná „židovská infrastruktura“ školství, sociální zázemí pro potřebné lidi, možnost dodržovat kašrut, používat mikve apod. Dalším problémem je vysoký průměrný věk členů těchto obcí a z toho vyplývá, jaké aktivity musí tyto obce pro své členy upřednostňovat (budou to spíše aktivity zaměřené na seniory), také komunismus a ateismus tady udělal své a tak mnozí členové obcí o

judaismu mají minimální znalosti a ještě v důsledku holocaustu v nich přežívá strach se k židovství otevřeně hlásit. Tady si dovolím na okraj osobní poznámku: jedna starší členka naší obce v Ostravě mi řekla, že během celého období komunismu o sobě říkala, že je Polka a ateistka a nic a tom nebude ani teď měnit. Z tohoto jediného příkladu lze si domyslet, v jaké duchovní prázdnotě se mnozí nacházejí a tak různé funkce, které by obec vlastně v duchovní oblasti měla plnit, jsou zde prakticky neproveditelné. Naskytá se tedy mnohdy smutný obrázek a člověka napadají myšlenky o postupném vymírání.

Abychom však nekončili takhle pesimisticky, co si přát na závěr pro obnovu židovského života v českých zemích a na Moravě? Přeji bych si, aby pražský rabinát více podporoval rozvoj a rozkvet mimopražských židovských obcí (mnohé z nich mají velice slavnou minulost), aby zde tedy nemohla být řeč o pragocentrismu, aby byl pražský rabinát otevřenější i jiným proudům než pouze směru ortodoxnímu a umožnil tím i jiné formy života judaismu, jak je to jinde ve světě běžné, aby docházelo k obnově rodinného života v duchu judaismu, neboť tam je naše budoucnost v další generaci, abychom si uvědomili, že každým osobním zpronevěřením se naší víře a našemu způsobu života nahráváme a dáváme šanci novým „hitlerům“, abychom svým životem naplňovali 614. micvu, že tedy Židé musí žít dál a svědčit tak o jedinství Nejvyššího, k čemuž je On vyvolil jako svůj národ, abychom se méně zaměřovali na památky minulosti (a nedělali z nich případně dobrý obchod viz nehorázné sumy vstupného do pražských židovských objektů, které musí platit i samotní Židé) a více energie věnovali do budoucnosti, neboť nač nám budou opravené, ale prázdné synagogy?

Kéž těchto několik přání závěrem najde vnímavá a otevřená srdce!

Unikátní databáze židovských hrobů nemá ve světě obdobu

"Smrt je přirozenou součástí života a lidské tělo není odpad. Mít v úctě své i cizí mrtvé je povinnost, nebo ještě lépe řečeno micwa - tedy cesta, jejímž absolvováním se stáváme rovnocennými partnery Všemohoucího." Těmito slovy vítá Jaroslav Achab Haidler, herec a ředitel Činoherního studia v Ústí nad Labem, návštěvníky rozsáhlé internetové elektronické databáze nazvané Kešet. Ta obsahuje obrovské množství informací o českých a moravských židovských hřbitovech. Unikátní databáze nemá ve světě obdoby.

Achabovi se totiž podařil husarský kousek. Už tři roky věnuje všechny volný čas objíždění židovských hřbitovů a systematicky pořizuje jejich podrobnou dokumentaci. Každý náhrobek zachytí na fotografii, zaznamená jeho polohu na hřbitově, opíše text a přeloží jej do češtiny. Jeho databáze se tak neustále rozrůstá o další informace. "To není můj koníček, ale opravdový velekuň. Podařilo se mi dát dohromady čtyřčlenný tým nadšenců a pracujeme prakticky neustále. Ta dřina ale stojí za to. Na náhrobcích objevujeme často neuvěřitelná sdělení. Jsou to mnohdy doslova příběhy celých rodin," svěčil se Achab Haidler.

Mapování hřbitovů a náhrobních kamenů je doslova mravenčí prací. Mnohé, především pískovcové kameny jsou ve velmi špatném stavu a nápisy jsou téměř nečitelné. Achab tvrdí, že jej pohání čas. Pracuje proto téměř celý rok za jakéhokoliv počasí. "Musíme spěchat. Za pár let už nejstarší náhrobky nikdo nerozluští a dojde k nenahraditelným ztrátám. Problémem jsou ale trochu peníze. Nebyť mojí maminky, nikdy bych se do toho nemohl pustit. Na výzkum mi totiž dala ze svého tři sta tisíc korun a nedávno jsme dostali stotisícový grant. Možná někdo přispěje i v budoucnu, aby se práce mohla urychlit. Databáze i zprávy o naší činnosti totiž vyvolaly mimořádné ohlasy ze zahraničí. Bohužel se už ale objevily pokusy přivlastnit si výsledky naší práce," pouštal se Achab hořce.

V Čechách a na Moravě je tři sta čtyřicet židovských hřbitovů roztroušených na venkově i ve městech. Je na nich téměř čtvrt miliónu náhrobních kamenů, které musí Jaroslav Achab Haidler a jeho spolupracovníci zmapovat. Tím chtějí naplnit své poslání. Úcta k mrtvým a jejich odpočinku je podle Achaba Haidlera pouze jiný projev neuvěřitelné úcty k životu a jeho zákonům - torat chajjim. "Tě úcty, která je základním pilířem judaismu a která právě Židům dala možnost být lidmi, když jiné 'civilizace' ještě utínaly zlodějům ruce, obětovaly své prvorozené modlám nebo je házely ze skály," konstatoval Achab Haidler.

".... a tak se židovské hřbitovy stávají cennými kamennými knihovnami. Jsou archivy historie židovské populace, nezřídka jedinými dochovanými jmennými seznamy židovských spoluobčanů, knihovnami poezie a symboliky, učebnicí humanity a úcty k životu. Nezaslouží si, aby zůstaly v tak žalostném stavu, vydány na pospas času, naivním vandalům i skutečným hyenám pasoucím po kvalitním kameni," praví se v úvodním slovu internetové databáze Kešet.

Znamý terezínský vrah je mrtev

Bývalý dozorce v terezínské káznici gestapa Anton Malloth (90) zemřel 31. října na rakovinu v domově důchodců v německém Straubingu. Soud v Mnichově odsoudil po mnohaletých průtazích ze strany německých úřadů loni v květnu Mallotha na doživotní. Justici se podařila nejméně jednu vraždu židovského vězně a jeden pokus o tento zločin z rasových pohnutek. Letos v únoru rozsudek potvrdil nejvyšší soud v Karlsruhe a případ uzavřel. Spravedlnost však dostihla někdejšího příslušníka nacistických oddílů SS, až po padesáti letech. Soudy v Dortmundu vedly proti esesákovi vyšetřování v minulosti dvakrát, ale vždy je ukončila pro údajnou rozpornost důkazů. Prokuratura v Mnichově šetření obnovila, když získala nová svědectví v roce 1999 díky třem svědkům z České republiky a Rakouska, kteří také proti Mallothovi svědčili. K zahájení procesu přispěl i německý publicista Peter Finkelgruen, jehož dědeček patřil v Terezíně mezi Mallothy oběti.

Německá justice však i poté s Mallothem zacházela skandálním způsobem. Měkolik měsíců před smrtí jej totiž soud ze zdravotních důvodů a kvůli vysokému věku Mallotha zprostil vazební povinnosti. Židé v terezíně živořili a umírali v nelidských podmínkách, a byli vystaveni stálému teroru. Jejich vrah však po skončení války žil v Německu klidný život, a až do poslední chvíle byl obklopen pohodlím i lékařskou péčí.

Malloth v roce 1944 zavraždil jednoho vězně jenom kvůli tomu, že se špatně zařadil při nástupu vězňů. V roce 1943 zbil židovského vězně a několikrát po něm vystřelil. Protože nebylo možné doložit, že vězeň zemřel, byl tento případ kvalifikován pouze jako pokus o vraždu. V dalším z bodů obžaloby Malloth nařídil v zimě 1945 polévání dvou vězňů ledovou vodou, až mučení podlehl. Nebylo ale prý možné prokázat, že trýznění osobně inicioval.

Bývalý esesák se několik let za pomoci svého právníka a osobního lékaře soudu úspěšně vyhýbal. Teprve loni absolvoval proces v pojízdném křesle a se sluchátky na uších. Před tím totiž několik zdravotních expertiz potvrdilo, že byl duševně i fyzicky způsobilý účastnit se procesu.

Krátce před Mallothem byl odsouzen další bývalý důstojník SS Julius Viel. Soud v jihoněmeckém Ravensburgu esesák prokázal vraždu dvanácti Židů z terezínského gheta. Viel dostal dvanáct let a letos v únoru rovněž zemřel na rakovinu.

Jiří Hráček

Vzpomínky na Patrii

Je podzim roku 1940 a je po Anšlusu Rakouska a po obsazení Sárska. Československo je v troskách. Po připojení Sudet k Velkoněmecké říši a zřízení Protektorátu Čechy a Morava, již existuje Slovenský štát a Podkarpatská Rus je součástí Maďarska. Německá armáda obsadila spolu se Sovětským svazem Polsko, sama okupovala Francii, Belgie, Holandsko, Dánsko a Norsko. Bulharsko se připravuje vstoupit do války po boku hitlerovského Německa, v Rumunsku je svržen král Carol II. a vládu přebírá diktátor Antonescu, v Itálii vládne fašista Mussolini a po obsazení Habeše a Albánie dokončuje přípravy na vpád do Řecka, Kosova a Makedonie. K dokreslení uveďme, že ve Španělsku vládne fašista Franco a v Portugalsku diktátor Salazar. Neobsazenou část Francie řídí kolaborant maršál Petain. Zanikly baltské státy a Finsko prohrálo válku se Sovětským svazem. Pohled na mapu Evropy z té doby je úděsný.

V tomto hnědém moři si na mapě Evropy najdete tečku s názvem Praha a na mapě Prahy tehdejší Lützowovu ulici (dnešní Opletalovu ul.), kde v čísle 19 se organizuje první a současně poslední transport Židů s tichým souhlasem SS-Obergruppenführera Eichmanna (zodpovědného za „konečné řešení židovské otázky“). Transport za hranice Velkoněmecké říše a nikoliv do koncentráků a do plynových komor. Penězi získanými z této akce hradil Eichmann náklady repatriace Němců z válkou ohrožených oblastí.

Druhého září 1940 v 19.00 hod večer odjíždí vlak z Masarykova nádraží, tehdejší nádraží Praha - střed, a po cestě do Vídně nasbírá ještě řadu dalších skupin. Ve Vídni transport je přesunut na nábreží u Dunaje, kde si všemocní bývalí Rakušané, nyní Němci v uniformách celníků ještě jednou „vychutnají“ cestující. Zde se přichází nalodují na tři dunajské parníky „Melk“, „Uranus“ a „Schönbrunn“. Na výletních lopatkových parnicích se tísní mnohonásobný počet cestujících, než při nedělní projížďce. 4. září lodě přistály v Bratislavě a nastoupila poslední velká skupina slovenských Židů. Cesta vedla dále dolů Dunajem s pohledem na zářící osvětlenou Budapešť, s plně obsazenými kavárničkami na nábreží, s veselou hudbou nesoucí se po hladině až k lodím a lidem na nich.

Po několika dnech na sice přečpaných dunajských parnicích, ale s uspokojivou dodávkou pitné vody a s ucházející hygienou dorazily transporty do Tulcei v rumunské dunajské deltě. Zde cestující byli nahnáni na tři lodě - vraky „Atlantic“, „Milos“ a „Pacific“. Že pojem vrak není nadsázkou je dokázáno tím, že např. „Milo“ se ještě před dokončením přestupu z dunajského parníku začal potápět. Většina cestujících z lodě se obstoupena rumunskou Železnou gardou dočasně nastěhovala do blízké stodoly, kde vyčkala opravu lodě. Byla to, pro dnešního čtenáře nepochopitelně, pro účastníky však šťastná doba. Možnost pohybu, byť za hlučného dozoru hlídkujících gardistů lačných úplatků, a neomezené množství vody na pití, vaření a mytí přímo z Dunaje. Loď po opravě vzala na palubu cestující, palivo, vodu, lodní suchary a záchranné pásy. Palivo brzy došlo, voda také, pásy sloužily jako vítaný podhlavník a suchary se prostě konzumovat nedaly. V dobách největšího hladu byly štípány kleštěmi a rozbíjeny kladivem a po dlouhém máčení v tekutině nesoucí střídavě název voda, čaj nebo polévka prošly zaživačím traktem a vyvolaly iluzi potravy.

Na lodi, která vyvinula za optimálních podmínek rychlost 14 uzlů a na které se tísnilo 740 lidí stačilo, když kapitán při silném náklonu na bok z můstku zavolal svým neopakovatelným způsobem : „andere side please“. Pět nebo někdy až deset lidí přešlo z levého boku na pravý a loď se narovнала. Na lodi, kde neexistovalo žádné soukromí, kde každý čtvereční metr byl mnohonásobně obsazen a využit, šel život dál a jednotlivci se přizpůsobil. V dobách kdy došlo palivo a trhaly se kdekaké kusy dřeva z dveří a podlah, kdy se pářily záchranné čluny aby loď plula, v dobách kdy bouře působila na zesláblé svými důsledky nezvladatelnou mořskou nemocí, kdy nebyla voda, nebylo jídlo, se lidé vzájemně podporovali, milovali, umírali a doopravdy i rodili. Na přední palubě, dopoledne, hrdý řecký kapitán, v životě se mu to nikdy na jeho kocábce nestalo, využil svého práva a oddal tři páry a odpoledne za vysokého vlnobití na zadní palubě rabín těmto třem pářím požehnal rituálně. Celkem šest obřadů a oslava jako hrom, vše s jednou láhví vína. Čert ví kde se vzala. Soukromí, které bylo možné novomanželským pářím poskytnout o svatební noci, spočívalo v tom, že se nikdo nedíval a nikdo neposlouchal. Ustoupit nebylo kam. I ten porod dopadl dobře, jen to soukromí nebylo možné vytvořit. Maminka nepočítala s tím, že bude třeba loď opravovat, že bude pomalá, že se bude vracet do přístavů kvůli bouřím, že bude shánět vodu a potravu a dělat mnoho zajížděk a byla si jista, že chlapeček se narodí v klidu v Zemi Otců. Nestalo se a tak maminka použila polštářek, který jí její matka před odjezdem pro novorozeně přibalila za zcela nečekaných okolností. I smrt přišla. Smrt na moři má zvýrazněnou jedinečnost. Tělo je odevzdáno vodám, nikdo již to místo nenajde.

A tak se cestující po plavbě Dunajem, Černým mořem, Bosporem a Dardanelami, kolem Istanbulu, ostrova Lesbos, Lavrionu, Kréty a Kypru blížili v neustálém boji proti hladu, žízni, nedostatku paliva, úplavici a ohrožení tyfem, svému nedeklarovanému cíli. Všichni měli víza do těch nejnepředstavitelnějších zemí z nichž Panama byla destinace z nejpochopitelnějších. Loď totiž plula pod panamskou vlajkou. Víza do některých afrických, jihoamerických a asijských států a území kryla jen skutečnost, že všichni včetně Němců věděli, že nebudou nikdy nikde prezentována. Tam, kam všichni pluli, tam je ale také nikdo nechtěl. Britové na mandátním území Palestina hájili své zájmy, tj. přátelské vztahy s arabskými zeměmi, zejména s těmi s výskytem ropy a židovská imigrace by křehkou rovnováhu v této oblasti narušila.

Proto stála na konci této Odysseje nikoliv věrná Penelopa, ale britské válečné loďstvo, které loď s uprchlíky v okolí Kypru zajala. Zde je nutné zdůraznit, že hovoříme o lodi "Milos" a že osud cestujících na zbývajících dvou lodích, které vypluly současně z Tulcei, totiž „Atlantik“ a „Pacific“ se vytvořil odlišně.

Po „zajetí“ britskými hlídkami loď „Milos“ byla eskortována do haifského přístavu. Po několika dnech čekání s cílem cesty, Palestinou vzdálenou ani ne 300 metrů, byli cestující přeloděni na obrovský zámořský parník „Patria“, který kotvil u haifského mola. Tato původně největší francouzská loď, byla zabavená britským válečným loďstvem po porážce Francie. Zde se uprchlíci dozvěděli, že jim nebude dovoleno vystoupit na palestinský břeh, ale že po dokončení příprav a po dopnutí ostatních dvou lodí budou všichni deportováni na Mauritius.

Na lodi byla kromě posádky silná policejní jednotka, která řídila provoz. Přesto, že život na lodi, po stísněných a nehygienických podmínkách na „Milosu“ byl nesrovnatelně lepší, zklamání drtivé většiny uprchlíků bylo obrovské. Ve vši tajnosti ilegální organizace navázala kontakt s pevninou. Zprávy kolovaly v dodávkách zásobující loď, v potravinách, materiálu atd. Tak se podařilo dostat na loď i svářecí soupravu a výbušninu. Pod ponorem byl naříznut lodní plášť v rozsahu čtverečního metru. Před toto místo byla uložena výbušnina, jejíž cílem bylo poškodit lodní plášť do té míry, že neumožní na dlouhou dobu plavbu.

Dvacátého pátého listopadu 1940 v 9.15 místního času k plánovanému výbuchu skutečně došlo, ale lodní plášť povolil nejen v poškozené části, tlak vnikající vody otvor podstatně zvětšil, takže se loď během 15 minut převrátila na bok. Vzniklý chaos byl nepopsatelný. Policie na palubě v domnění, že jde o nálet, hnala lidi pod palubu. Ti co byli v podpalubí, hnáni z části již stoupající vodou, se drali na palubu. Většina schodišť tuto zátěž nevydržela a utrhla se. Na palubě se sklon rychle zvětšoval. Ti co klouzali touto cestou do vody se často stali obětmi padajícího materiálu uloženého na palubě. Na plavající padaly sudy, prkna, vory, záchranné čluny atd. Ti co se udrželi u horního zábradlí a chtěli sklouznout po vynořujícím se boku byli zase pořezáni ostrými mušlemi, přisátými na trupu. Přímý skok do vody byl nevhodnější přes vynořující se kormidlo a lodní šroub. Pokud se tam lidi dostali „ručkováním“ podél zábradlí, je čekalo ještě překonání obavy ze skoku z úctyhodné výšky kolem dvaceti metrů. Na potápějícím boku bylo možno v každém kajutovém okně vidět osobu snažící se o záchranu touto cestou. To se podařilo jen pokud šlo o člověka s úzkými boky. Hlavou a ramenou se do okna dostal skoro každý, za boky se ale zachytil, protože jejich polohu nelze měnit. Ti napůl venku zjistili, že tudy to nejde a snažili se dostat zpátky. Ti uvnitř nevěděli o co jde a snažili se pomoci tím, že je naopak tlačili ven, v domnění, že se také dostanou na řadu. Tak dlouho, až se na ty hlavy položilo moře. Tak na konci své cesty zahynulo v největší lodní katastrofě na Středozemním moři během patnácti minut 270 lidí. Chlapec, který se na „Milosu“ narodil, byl zachráněn i s polštářkem, který mu ještě v Praze připravila babička.

Epilog: Zachránění z lodi „Milos“ po cca roční internaci v táboře Atlith byli propuštěni, protože se na ně vztahoval statut trosečníka. Cestující z ostatních dvou lodí se nestali trosečníky a byli deportováni na Mauritius, kde vyčkali konec války.

Jiří Boehm - Praha

HIDDEN CHILD KOŠICE

V prvním letošním květnovém čísle HATIKVA jsem našla malou zmínku, že skupina Hidden Child Košice uspořádá dne 19.května 2002 čtení jmen Košických mučedníků Shoa s mottem „Každý člověk má své jméno“. Tehdy už jsem měla pozvánku na toto pietní setkání, kterou mi zaslal jeden z organizátorů, můj milý košický kamarád psycholog Dr.Ivan Kamenský. Setkání jsem se zúčastnila a teď bych o něm čtenářům HATIKVA ráda stručně poreferovala.

Úvodem bych se asi měla představit: jmenuji se Kateřina Pošová roz. Bárkány (1930), narozená sice náhodou v Kežmarku, vyrostla jsem však v Košicích, odkud mě i s mými rodiči deportovali v červnu 1944 do Osvětimi. Po roce jsem se do Košic vrátila sama, oba moji rodiče zahynuli. V Praze žiju nepřetržitě od roku 1949; registrovanou členkou pražské ŽNO jsem asi od poloviny šedesátých let, členkou ŽLU od jejich začátků.

Účast na zmíněném pietním setkání 19.května t.r. byla pro mě samozřejmostí navíc i proto, že se uskutečnilo v košickém Domě umění, tedy v budově někdejší neologní synagogy, kterou na přelomu 20.a 30. let vyprojektovali a postavili inženýři architekti bratři Bárkányovi, tedy můj strýc a tatínek. A téměř dvoumetrová, původně z pozlacených trubek vytvořená, Davidova hvězda byla po válce z vrcholku synagogální kupole přestěhována na košický židovský hřbitov, kde od té doby slouží jako důstojný památník místních obětí holocaustu.

A teď o samotném pietním setkání (pokud jde o čísla a další konkrétní údaje, cituji důkladněji informovaného organizátora Ivana Kamenského): „Jména jsme získávali postupně, nejdříve od košických přeživších, pak přes internet, různými výzvami v židovském tisku a podstatnou část z Yadvashem-muzea v Jeruzalémě. Takto jsme posbírali přibližně 5000 jmen obětí odvlečených z Košic z celkového počtu více než 15000. Všechna tato jména jsme uveřejnili v seznamu, který byl k dispozici při prezentaci účastníků, mj. i pro možnost doplnění o další jména přímo na místě. Setkání zahájily předsedkyně košické skupiny Ukrývaných dětí paní JUDr. Eva Bäckerová, zasvěceným připomenutím vlastních příčin onoho setkání pak paní prof. Dr. Miriam Gálová. Následovalo čtení jmen. Z časových důvodů jich zaznělo „jen“ asi 2100, z toho více než 400 jmen zavražděných dětí ve věku od necelého roku do 18 let. Jména četlo jedenáct mladých židovských Košičanů (11 dívek a 3 chlapci) ve věku 14 - 25 let. *(A já marně hledám slova, která by mohla popsát atmosféru v sále během tohoto čtení. Bylo ticho, hlasy čtoucích dětí doprovázel jen šelesť kapesníků a polykaných slz. A asi jsem nebyla jediná, kdo toužil raději hlasitě vzlykat, = žalovat a křičet: Už nikdy, už nikdy..!)* Pietního setkání se zúčastnilo asi 200 lidí, mezi nimi hosté z USA, Švýcarska a Čech, i místní celebrity a obdrželi jsme desítky dopisů z celého světa. Ve sbírání jmen nyní pokračujeme a připravujeme knižní vydání celého takto získaného souboru přibližně za dva roky.“

Téhož dne odpoledne se pak konala na košickém židovském hřbitově u výše už zmíněného Památníku umučených tryzna-askara na paměť těch, kteří nepřežili. Smuteční projev přednesl předseda košické ŽNO JUDr.Pavol Sitár, modlitbu a žalm za zemřelé zazpíval pan Braun.

Pro mě osobně to byl samozřejmě velmi smutný den plný dávno zasutých a o to bolestnějších vzpomínek na rodiče a desítky jejich přátel, na vlastní bezstarostné krásné dětství, na své kamarády a kamarádky. Přežilo nás málo, ale i z těch nemnohých pokud se posléze dožili dneška jich žije jen pár různě po světě a v samotných Košicích už méně, než se dá spočítat na prstech jedné ruky. (Začátkem letošního roku zemřel v Hradci Králové košický rodák MUDr. Andrej Šimko a už před několika lety moje milovaná blízká přítelkyně MUDr. Ági Szepesiová).

Několik slov k S. Freudovi

Sigmund Freud byl psychiatr, lékař a Žid. Na některou z těchto skutečností se občas zapomíná. Uplatnil psychoanalýzu jako vědeckou metodu. V prizmatu současného dění se naskytá otázka, zdali klasická psychoanalýza Freudova učení by pomohla některým projevům xenofobie a nenávisti, která se objevuje. Zdali Freudem proklamované potlačení sexuálního pudu, které by jistě dle něj vyústilo v celou řadu projevů nenávisti (jak hezky říkali klasici komplexů méněcennosti), zda Oidipův a Elektriin komplex by dokázal vysvětlit posuny v myšlení a duši „obyčejného“ člověky, který řve na druhého pouze pro jinou barvu pleti nebo jiný názor. Zdali psychoanalýza prováděná v pološeru a vleže by v pravý čas pomohla světu odstranit všechny ty zakomplexované a zamindrákované postavičky a postavy, které stále žijí mezi námi. Freud zemřel v době, kdy začínal neobludnější projev Oidipovského komplexu židovský národ je otcem a matkou vyspělé monoteistické civilizace a proto ho nenávidím a musím ho zabít ...psychoanalýza nepomohla. Toho se Freud naštěstí nedožil

(B. Skála)

Dopis

Jacob Freud (18. 12. 1815 - 23. 10. 1896)

Sigmund Freud (6. 5. 1856 - 23. 9. 1939)

Otec Synovi.

*Rodičia boli Židia, a ja som taktiež
Židom - nikdy som nepochopil,
prečo by som mal hanbiť sa svoj pôvod,
alebo sa začalo hovoriť, za svoju rasu.*

Drahý môj syn!

V živote Tvojich siedmych rokov Boží Duch, ťa usmernil na cestu učenia. Jednoducho by som to povedal, Boží Duch, ktorý sa takto prihovoril k Tebe: „ČITAJ MOJU KNIHU; a tak pre teba tu budú vyvieraf pramene poznania a zmýšľania sa“. A to je KNIHA KNÍH; a to je tá studňa, ktoré vykopalí múdrci, a z ktorého zákonodarcí čerpali vodu svojích poznatkov.

V tomto Kníhe si zazrel Všemohúceho, ochotne si ho počúval, činnil si sa, vznášal si sa na krídlách Svätich Duchov.

Tuto Bibliu od tých čias som si uchoval. Teraz na Tvojich 35 narodenín, (1891) tuto knihu vyzdvihol som zo

---

ARIEL ŠARON CHCE PRO IZRAEL VLÁDU NÁRODNÍ JEDNOTY

JERUZALÉM 29. ledna (ČTK) - Ariel Šaron, jehož blok Likud zvítězil v úterních izraelských parlamentních volbách, se pokusí vytvořit „co nejširší vládu národní jednoty“. Prohlásil to dnes před stoupenci své strany oslavujícími vítězství. Předseda Strany práce Amram Micna uznal porážku a prohlásil, že do vlády s Likudem rozhodně nepůjde. „Až mne prezident pověří sestavením koalice, vyzvu všechny sionistické strany, aby se připojily k vládě národní jednoty“, jejíž hlavní program se bude shodovat s programem vlády minulé, řekl Šaron. „Přinese Izraeli vítězství nad terorismem a otevře cestu k míru,“ dodal. Domnívá se, že „není důvod slavit, protože boj proti terorismu neskončil“. Micna chce zůstat v opozici. Nesdílí Šaronovy názory na ukončení konfliktu s Palestinci. Je s nimi ochoten obnovit mírová jednání okamžitě, zatímco Šaron až skoncuje s násilím. Micna ve svém projevu prohlásil, že „není hanbou být v opozici“. „Slibuji, že náš čas brzo přijde. Mnoho lidí vyjádřilo nesouhlas tím, že nevolilo,“ řekl stoupencům Strany práce. Voleb se podle prvních výsledků zúčastnilo necelých 69 procent oprávněných voličů, což je historicky nejnižší účast. Někdejší premiér labourista Šimon Peres zatím možnost velké koalice nevyloučil. „Je třeba počkat, až se věci vyjasní. Nejde o přerozdělení ministerstev, ale o politickou shodu, která umožní čelit hospodářské krizi a terorismu,“ řekl. Likud získal podle prvních odhadů 36 ze 120 parlamentních křesel (dosud jich měl 19), Strana práce skončila zřejmě s 18 mandáty (oproti minulým 26). Až 15 zástupců možná bude mít sekulární strana Šinuj, která měla dosud v parlamentu jen šest zástupců. Je považována za hlavního vítěze voleb. Pravicové strany, které souhlasí se Šaronovou politikou vůči Palestincům, by spolu s Likudem daly dohromady až 70 mandátů. Velké zklamání si z voleb odnáší levicový Merez, který skončil zřejmě jen s pěti mandáty. „Skončíme-li opravdu s pěti křesly, vyvodím z toho odpovědnost a podám demisi,“ řekl předseda Merecu Jossi Sarid. Bývalý člen vlády Jossi Beilin, který nedávno přestoupil ze Strany práce do Merecu, volby označil za „velký neúspěch levice“. Podle něj by měla obnovit své síly v roli opozice a nabídnout lidem alternativu k Šaronově nacionalistické politice.

Představitelé Židovské liberální unie (ŽLU) a konzervativní židovské komunity Bejt Praha (BP), včetně rabína pana Mortona Narrowa, se na jednání dne 29. 1. 2003 dohodli na vzájemném informování o programu a spolupráci při pořádání některých náboženských, vzdělávacích, společenských a kulturních akcí.

Členové obou komunit (BP a ŽLU) budou zváni k účasti na akce pořádané těmito organizacemi.

Představenstvo ŽLU

NAŠE TRADICE

Benjamin Kuras

Nový trend společných bohoslužeb ŽLU s Bejt Praha má precedens v této staré dobré anekdotě:

Dvě sousedské kongregace nemají dost peněz, aby si platily dva rabíny, tak se dohodnou platit si jednoho dohromady. Sejdou se na první společné bohoslužbě a vesele si spolu zpívají. Než dojde na modlitbu Šema, kdy jedna kongregace vstane, druhá sedne. Bohoslužba se zastaví, jak se začnou hádat, zda mají všichni sedět či všichni stát, a jak my to děláme správně a vy špatně. Po chvíli hádání někdo vykřikne:

„Nechme toho, ať rozhodne rabín.“

„No tak, rabíne, že se na Šema tradičně musí stát,“ pokřikuje jedna kongregace.

„To není naše tradice,“ odpovídá rabín s úsměvem.

„Vidíte,“ pokřikuje druhá kongregace, „na Šema se tradičně musí stát, že, rabíne.“

„To taky není naše tradice,“ odpovídá rabín s úsměvem.

„Takhle to přece, rabíne, nemůžeš nechat,“ pokřikují na něho obě kongregace. „To bychom se tady hádali do zblbnutí.“

„No vidíte,“ řekne rabín s úsměvem, „a to je naše tradice.“

Oznámení !!!!

V prostorách Krajské knihovny v Liberci bude od 6. února 2003 do 1. března 2003 otevřena výstava s názvem

Židovská literatura v českých zemích

Výstava je otevřena: Po - Pá 9 - 19.00 hod.
Út 9 - 16.30 hod.
So 10 - 14.00 hod.

Info: KVK (Rumjancevova 1- Liberec 1362/1) tel.: 482 412 333 - 482 412 111 nebo E-mail: library@kvkli.cz

ŽOB vyhláší veřejnou soutěž na architektonický návrh a projektovou studii pensionu pro seniory „Domov R. Federa“

Záměrem investora je přestavba domu Hybešova 43 v Brně na komplexní zařízení sociální péče pro seniory, schopné poskytovat služby především ubytovaným klientům, ale i docházejícím, a umožnit určité kulturně - sociální zázemí pro členskou základnu investora. Zájemci obdrží soutěžní podmínky a podklady v kanceláři investora, tř. Kpt. Jaroše 3, 602 00 Brno, tel.: 545 212 195, fax: 545 244 007, e-mail: zob@zob.cz. Na vyžádání lze zaslat podklady poštou na dobírku. Uzávěrka soutěže je 31. 8. 2002. Vítěz soutěže obdrží cenu 30.000 Kč, druhý v pořadí 20.000 Kč a třetí v pořadí 10.000 Kč (podrobněji, viz soutěžní podmínky).

ŽOB vypisuje výběrové řízení na pozici manažera financování projektu

- vybudování pensionu pro seniory „Domov R. Federa“. Předpoklady: občanská bezúhonnost doložená výpisem z trestního rejstříku, zkušeností z ekonomiky (není podmínkou), komunikativnost, iniciativita, samostatné rozhodování, analytické schopnosti. Od uchazeče je požadována písemná přihláška s uvedením strukturovaného CV, popis dosavadní praxe včetně referencí a písemně zpracovaná vlastní představa o výkonu této funkce (osobní projekt). Jako součást tohoto osobního projektu je žádoucí předložit vlastní představy, ideje, doporučení a jiné návrhy relevantní k uvedenému investičnímu záměru, především však vlastní „business plán“ na získávání potřebných finančních zdrojů. Úspěšnému uchazeči bude nabídnuta činnost na základě časově ohraničené smlouvy o dílo (předběžně do konce roku 2003). V rámci této smlouvy budou hrazeny skutečně vynaložené náklady související s uvedenou činností, jmenovitě cestovné, refundace mzdy nebo ušlého zisku. Dále bude přiznána odměna ve výši 2% objemu získaných externích zdrojů (granty, dotace, dary a jiné). Podmínkou přiznání této odměny bude, že zdroj byl získán díky podstatné činnosti manažera projektu a za doby jeho působení v této funkci. Za zdroj pro přiznání odměny nebude považován grant či jiná účast Nadačního fondu obětem holocaustu (NFOH) na financování projektu. Odměna bude splatná po částech, jmenovitě 50% po potvrzení zdroje (udělení grantu apod.) a zbývajících 50% po převedení alespoň první části přislíbených finančních prostředků na účet investora. Přihlášky do výběrového řízení přijímá sekretariát ŽOB, tř. Kpt. Jaroše 3, 602 00 Brno, tel.: 545 244 710, fax: 545 213 803, e-mail: zob@zob.cz, osobně nebo poštou. Termín předání nebo zaslání přihlášek vyprší dnem 15. 8. 2002, pro posouzení včasnosti odeslání přihlášky je rozhodující poštovní razítko odesílací pošty. Výběrové řízení bude uzavřeno na zájmovém zasedání představenstva ŽOB. Výsledky budou sděleny písemně všem přihlášeným, představenstvo si vyhrazuje právo konečného rozhodnutí včetně neobsazení vypisované funkce.

ŽOB, tř. Kpt. Jaroše 3, 602 00 Brno

Oznámení

V roce 2002 vznikl projekt Rafael centrum, zaměřený na psychoterapii osob přeživších holocaust a jejich potomků. Projekt je sponzorovaný NFOH. V rámci projektu byla nedávno otevřena dlouhodobá skupina, fungující na psychoterapeutických dynamických základech, která pracuje pravidelně (čtvrtek: 17 - 18,30 hod., Jeruzalémská č.7). Ve skupině je ještě několik volných míst. Případní zájemci mohou kontaktovat Janu Vohryzkovou (tel.: 777 244 715) nebo Marka Preisse (tel.: 607 651 633). V rámci centra Rafael je možno poskytnout také individuální, rodinnou aj. psychoterapii nebo připravit projekt dle dohody (kontaktními osobami jsou Věra Roubalová, tel.: 737 754 418; Helena Klímová, tel.: 605 439 354; Marek Preiss, tel.: 607 651 633). Práce centra je hrazena z prostředků NFOH a částečně ŽO, ne klientem.

Marek Preiss

Hatikva - židovský literární nepravidelník ● Vydává Židovská liberální unie v České republice, občanské sdružení, e-mail: skalab@svl.cz nebo info@zlu.cz ●

● IČ: 7082982 ● Povolení periodického tisku: MK ČR E10383 ●

Korespondence: Hatikva, Dlouhá 37, 110 00 Praha 1, e-mail: skalab@svl.cz, tel.: 224 828 521 každé pondělí a čtvrtek od 12.00 do 15.00 hod. nebo 777 218 213

● Šéfredaktor: Bohumil Skála, redakční rada: Tomáš Květák (zástupce šéfredaktora), Tomáš Bartoň (web-verze Hatikvy),

● Benjamin Kuras, František Fendrych, Jiřina Nováková, Vladimír Erban, Zdeněk Kirschner, František Kostlan, Jóna Rott, Jiří Hráček, Ondráš Edelmann ●

● Grafické zpracování: Jiří Staněk - Studio BAGS Lanškroun ● Tisk: UNIPRINT s. r. o., Rychnov nad Kněžnou ● Nevyžádané příspěvky se nevracejí ●

● Redakční uzávěrka tohoto čísla: 30. 4. 2002 ● Předplatné, objednávky, inzerce: na adrese redakce ● Roční předplatné: 240,- Kč / 270,- Sk ●

● Předplatné do zahraničí - Evropa: 600,- Kč (25 EUR); zámorí: 800,- Kč (25 USD)